

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Sotsiaaltöö korralduse osakond

Aila Killomets

**AVATUD NOORTEKESKUSTE JA
ÜLDHARIDUSKOOLIDE KOOSTÖÖ PÄRNU
MAAKONNA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Anu Aunapuu

Pärnu 2013

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Noorsootöö, Avatud noortekeskuste ja üldhariduskoolide tegevuse ülevaade	6
1.1. Lühülevaade noorsootöö kujunemisest läbi ajaloo	6
1.2. Noorsootöö korraldus	9
1.3. Noorsootöö korraldus Pärnumaal	17
1.4. Põhikooli korraldus	21
1.5. Võrgustikutöö võimalused koolis ja noortekeskuses	23
2. Uurimus Avatud noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostöö Pärnu maakonna näitel	27
2.1. Uurimisprobleemi seade, uurimiseesmärk ja -küsimused	27
2.2. Uurimuse läbiviimine ja valim	28
2.3. Uurimisandmete analüüs	30
2.3.1. Teadlikkus Avatud noortekeskustest ning informatsiooni kättesaadavus	31
2.3.2. Avatud Noortekeskuste populaarsus ja edukas toimimine	34
2.3.3. Üldhariduskoolide, noorte ja noorsootöötajate arvamused koostöö vajaduse kohta	39
2.4. Arutelu ja järeldused	45
Kokkuvõte	48
Viidatud allikad	50
Lisad	53
Lisa 1. Noorsootöötajate ja noorte intervjuu küsimused	53
Lisa 2. Ankeet üldhariduskooli pedagoogidele	54
Summary	55

SISSEJUHATUS

Eesti noore ees seisab aina rohkem mitmekesisemaid valikuid. Ühiskond ootab täiskasvanuikka jõudnutelt kodanikuteadlikkust, aktiivset panustamist ühise heaolu säilitamisse ning edasiviivat algastusvõimet ja –soovi (Noorsootöö strateegia 2006 – 2013).

Noore inimese elus ei mängi enam rolli pealgalt sisemine ring, kuhu kuuluvad pereliikmed ja sugulased, vaid suurt rolli mängib selle kõrval veel välimine ring, kuhu kuuluvad sõbrad, kool ja vaba aja tegevused. Lõputöö teema tulenes sellest, et noorsootöö teema on üha aktuaalsem. Üheks vaba aja veetmise võimaluseks on kasutada noortekeskustes pakutavaid võimalusi ning läbi selle arendada teadmisi. Üha enam suureneb noortekeskustel vajadus tugevama koostöö järele erinevate asutustega. Kuna üldhariduskooli eesmärgid on ligilähedased noortekeskuse eesmärkidega, siis esimeseks ja kõige tähtsamaks koostöö partneriks võiks olla üldhariduskool ehk haridusasutus.

Töös käsitletakse noorsootöö teemat üldiselt, andes teoreetilise ülevaate noorsootöö kujunemisest, olemusest ja korraldusest. Ülevaade antakse noorsootöö korraldusest Eestis. Pikemalt peatutakse Pärnu maakonna noorsootöö ja korraldusel ning võrgustikutöö võimalustel, samuti Avatud noortekeskuse olemusest. Lisadena on esitatud intervjuu küsimustikud noorsootöötajatele, noortele ning pedagoogidele. Töö vormistamisel on lähtutud Tartu Ülikooli Pärnu kolledži kirjalike tööde juhendist. Uurimus viidi läbi kvalitatiivsel meetodil, kus kasutati poolstruktureeritud vabade vastustega intervjuu vormi ning avatud ja suletud küsimustega ankeeti.

Uurimistöö eesmärgiks on analüüsida noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostööd selleks, et välja selgitada koostöö aktiivsus ning võimalused, kuidas muuta

üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostööd tugevamaks. Uurimustulemuste põhjal selgub koostöö aktiivsus ning võimalused, kuidas muuta üldhariduskooli ja noortekeskuse koostööd tugevamaks. Uurimistöö tulemused võiksid leida rakendust Pärnu maakonna noortekeskuste ning üldhariduskoolide paremas koostöös.

Tulenevalt uurimistöö eesmärgist on uurimistöö ülesanneteks: tutvumine üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostööga; noorsootöö ning üldhariduskoolide alase kirjanduse läbitöötamine; kvalitatiivsete uuringuküsimuste koostamine noorsootöötajatele, noortele ning üldhariduskoolide pedagoogidele; uurimuse läbiviimine; andmete analüüs; üldhariduskoolide ja avatud noortekeskuste koostöö ülevaate andmine ja uurimusele baseerudes teha järeldused; töö viimistlemine.

Käesolevas töös on kasutatud järgmisi mõisteid:

Avatud noortekeskus - noorsootöösutus, mis tegutseb avatud noorsootöö meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus (Eesti Noorsootöö Kontseptsioon 2001).

Avatud noorsootöö meetod – meetod noorsootöös, mis

- on avatud noorele seadmata tingimusi tema tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele;
- kaasab noori tegevuste algatamisse ja arendamisse;
- võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal seades esikohale noore omaalgatuse arendamise;
- loob tingimused mitte-formaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks läbi tegevuse ja suhtlemise (Noorsootöö strateegia 2006).

Noorsootöö – noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegvutseda (Noorsootöö seadus 2010).

Noorsootöötaja – inimene, kes tagab professionaalse juhendamise noorsootöös, on sobiva ettevalmistusega, st kas noorsootöö-, sotsiaaltöö-, kultuuri- või pedagoogilise haridusega, millele lisaks on omandanud noorsootööteadmised täiendõppe ning

noorsootöö kaudu; loob võimalused ja kaasab noori noorsootöösse (Eesti Noorsootöö Kontseptsioon 2001).

Noor – Eestis loetakse noorsootöö seaduse (NTS) § 3 alusel nooreks 7-26 aastast füüsilist isikut (Noorsootöö seadus 2010).

Haridusasutus – Eesti Vabariigi Haridusseaduse (EVHS) § 19 alusel loetakse haridusasutust õppeasutuseks, kus toimub õpetamine ja õppimine vastavalt õppekavale (Eesti Vabariigi Haridusseadus 1992).

Pedagoog - Haridusseaduse raames käsitatakse pedagoogidena õppe- ja kasvatusalal töötavaid isikuid ning haridusasutuste juhte (Eesti Vabariigi Haridusseadus 1992).

Üldhariduskool – Kool, kus saab omandada üldharidust. Eestis kuuluvad sinna hulka algkoolid, põhikooli, üldhariduskeskkool ja gümnaasium.

Töös kasutatavad lühendid:

ANK – Avatud Noortekeskus

ENTK – Eesti Noorsootöö Keskus

EV – Eesti Vabariik

KOV – Kohalik Omavalitsus

1. NOORSOOTÖÖ, AVATUD NOORTEKESKUSTE JA ÜLDHARIDUSKOOLOIDE TEGEVUSE ÜLEVAADE

Noore inimese iseseisvasse ellu astumisele aitavad kaasa peale lapsevanemate, sugulaste, huviringide ja üldhariduskoolide kaasa veel mitmed organisatsioonid, nende hulgas ka noorsootöö asutused. Käesolevas peatükis antakse ülevaade noorsootöö kujunemisest läbi ajaloo, noorsootöö korraldustest tänapäeval ning avatud noortekeskuse olemusest. Peale noorsootöö alase tegevuse antakse ülevaade üldhariduskoolide tegevustest ja eesmärkidest. Sealhulgas käsitletakse noorsootööd ja üldhariduskoole puudutavaid õigusakte ning võrgustikutöö võimalusi.

1.1. Lühiülevaade noorsootöö kujunemisest läbi ajaloo

Rahvusvaheliselt on noorsootöö kui termin täna äärmiselt erinevalt õigusakti tasandil määratletud ja avalikkuses omaks võetud. Euroopa Nõukogu, kus on viimasel paarikümnel aastal üha põhjalikumalt tegutsetud ühiste noorsootöö arusaamade loomise nimel, tõdeb, et noorsootöö on üldmõiste sotsiaalsetele, kultuurilistele, harivatele või poliitilistele tegevustele noortega või noortele. Enamgi veel, noorsootöö tegevused hõlmavad ka sporti ning noortele mõeldud teenuseid (Noorteseire... 2011).

Noorsootöö juured on 19. sajandi sotsiaalpedagoogilistes algatustes korrastada muutuvat suhet üksikisiku ja ühiskonna vahel. Sellest ajast saadik teadvustatakse noorsootööd kui tegutsemist kahe vastandliku sotsiaalse ja psühholoogilise kaalutluse vahel – ühelt poolt peetakse oluliseks üksikisik siduda sotsiaalsesse süsteemi ja teiselt poolt vabastada ta takistustest tema enesearengu ning teostuse teel. Noorsootöö fookus on viimasel sajandil kõikunud ootuste vahel, et noored panustaksid ühiskonda siin ja praegu ning et nad määratleksid end ootel olevana, täiskasvanueaks valmistujana (Coussee 2008: 103).

Eestis seostatakse noorsootöö kujunemist kõrghariduse tekke ja rahvusliku ärkamise ajaga, mil 17. sajandil asutatud Tartu Ülikooli õppurite üksikud rühmad viisid teadaolevalt läbi mõningaid ettevõtmisi väljaspool ülikooli, kvalitatiivseks uueks suunaks oli rahvusliku üliõpilasliikumise teke 19. sajandi II poolel. Noorte sotsialiseerimise ühe viisina on noorsootööd kui pedagoogilist valdkonda nähtud ilmselt selle valdkonna algusest saadik, kuid vaevalt said need püüdlused eelmise sajandi esimesel poolel Eestis sama kõikehõlmavaks kui sel ajal, kui Eesti oli Nõukogude Liidu osa. Eestimaa Leninlik Kommunistlik Noorsooühing, mille sihtrühmaks olid noored täiskasvanud, teismelisele mõeldud pioneeriorganisatsioon ning selle juurde loodud algklassilistele mõeldud oktoobrilaste rühmad kaasasid 80-ndateks aastateks juba 95 ja enam protsenti kõigist noortest. Seega olid need sisuliselt igasuguse formaalhariduse valise tegevuse võrgustikuks. Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev ning Eesti Õpilasmalev olid suviste töövõimaluste korraldajatega laialdaselt levinud ning võrreldes kommunistlike noorte, pioneeride ning oktoobrilaste liikumisega poliitilisest retoorikast ja ideoloogiast vabamad (Noorteseire... 2011).

Avatud noortekeskuste süsteemi arendamist arutati Eestis esmakordselt 1999. aastal 80 valla ja linna esindajate koostööseminaril, kus toimunud arutelu tulemusena valminud kirjelduse põhjal ilmutasid 94 valla ning 26 linna esindajad valmisolekut avatud noortekeskuse asutamiseks. Samal aastal asutati ka Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK), mis on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus, mis täidab õigusaktidest tulenevaid ja antud ülesandeid noorsootöö suunamisel ja korraldamisel. ENTK teeb koostööd valitsus- ja noorsootööasutustega, kohalike omavalitsustega, noorteühingute ja teiste institutsioonidega, et arendada noortepoliitikat ja noorsootööd, pakkuda selleks väärtusliku nõu ja teavet ning esindada, teadvustada ja kaitsta noortevaldkonna huve ning väärtusi. Laiaulatuslikum avatud noortekeskuste asutamine algas Eestis 2000. aastal, mil Eesti Noorsoonõunike Ühendus algatas “Üleriigilise Avatud noortekeskuste programmi” ellukutsumise. Programmi eelnõu üle konsulteerimine omavalitsustega kinnitas viimaste suurt huvi ning andis tõuke Eesti tingimustes uudse noorsootööstruktuuri, avatud noortekeskuse, arendamiseks. Oluliste teguritena mängisid uudse struktuuri kujunemisel rolli 1999. a. jõustunud noorsootöö seadus, millega anti

kohalikule omavalitsusele ülesanded noorsootöö korraldamiseks, ning kohaliku omavalitsuse korralduse seadusse sisse viidud täiendus, mille alusel delegeeriti noorsootöö korraldamine riigilt valdadele ja linnadele. Aastal 2001 kinnitas Vabariigi Valitsus noorsootöö kontseptsiooni, mille kohaselt on avatud noortekeskusel oluline roll noorsootöö riiklike eesmärkide elluviimisel. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (ANK) asutati 2001 aasta sügisel, ANK koolitusprogrammi lõppedes kuue noortekeskuse juhi initsiatiivil. Asutamise otseseks ajendiks oli neil inimestel teadvustunud vajadus, et noortekeskustel tuleb ise olla aktiivne osapool riikliku noortepoliitika kujundamisel. Eesti ANK juhatus aktualiseeris ka üleriigilise avatud noortekeskuste programmi eelnõu muudatuste arutelu ning toetas haridusministeeriumi programmi kooskõlastusringi lõpuleviimisel Vabariigi Valitsuses jõudmaks 2003. aastast noortekeskustele suunatud riigieelarve eraldisteni (Bobkov, 2005: 7-9).

Noorsootöö strateegia kujunes välja Eesti noorsootöö kontseptsioonist ning Eesti noorsootöö arengukavast. Noorsootöö strateegia 2006 – 2013 koondab endas kahe valdkonna strateegilised eesmärgid – noortepoliitika ja noorsootöö. Leiti kaks põhjust, miks eelneva kahe dokumendi asemel teha üks lõimiv dokument. Esmaseks põhjuseks on noortepoliitika kui ka noorsootöö alused ja põhimõtted põhinevad sarnastel väärtustel ning on vastastiku seotuna paremini mõistvad ja mõlemad suunad on nii riigi kui ka kohalikul tasandil tavapärastelt samade struktuuride haldusalas. Teiseks põhjuseks on samalaadsetel alustel põhinevate valdkondade koondamine ühtsesse laiapõhjalisse dokumenti, mis võimaldab hoiduda kitsaste valdkondlike strateegiliste arengukavade killustatust ning võimaldab eesmärkide vastastikust kooskõla (Noorsootöö strateegia 2006).

Kokkuvõttes võib eelneva põhjal väita, et noorsootöö ei ole pealgalt töö noortega, vaid hõlmab endas palju teenuseid ja valdkondi. Aastatega on noorsootöö arenenud edukalt ning areneb ka edasi, kuna noorsootöö teema on väga aktuaalne. Noorsootöö kujunemist seostatakse kõrghariduse tekke ning rahvusliku ärkamise ajaga, mis toimus 17. sajandil. Avatud noortekeskuse süsteemi arendamist arutati esmakordselt 1999. aastal, mil asutati ka ENTK. Noorsootöö seadus jõustus 1999. aastal. Noorsootöö jaoks oli tähtis 2001. aasta, sest sel aastal asutati Eesti ANK ja kinnitati noorsootöö kontseptsioon.

Praeguseks on noorsootöö kontseptsiooni ja noorsootöö arengukavast kokku pandud ühtne dokument – noorsootöö strateegia.

1.2. Noorsootöö korraldus Eestis

Eestis on noorsootöö mõiste määratletud seaduse tasandil, mis on loonud ühise arusaama noorsootööst. Noorsootöö definitsioon on järgmine: „Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, formaalharidus- ja tööväliselt tegutseda” (Noorsootöö seadus 2010). Riigikogus menetleb juhtivkomisjonina noortevaldkonna teemasid kultuurikomisjon. Noortevaldkonna eest vastutavaks ministeeriumiks on Haridus- ja Teadusministeerium. Noorsootööasutus on aga ministeeriumi hallatav allasutus, valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav allasutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevuseks on noorsootöö korraldamine. Noorsootöö seadus ütleb, et noor on 7-26 aastane füüsiline isik (Noorsootöö seadus 2010).

Noorsootööd korraldatakse erinevates institutsioonides ja vormides, kasutades korraldamiseks mitmekesiseid meetodeid ning seades eesmärgiks tagada noorsootöö toimumine noore elukohale võimalikult lähedal (Noorsootöö kutseala... 2002):

- Noorteühingud on mittetulundusühinguna registreeritud juriidilised isikud. Võimalikud on ka mitteformaalsed noortegrupid. Noorteühingud tegutsevad põhimõttel, milles ühingu eesmärgid ja tegevus on määratletud liikmete ühisotsustega. Noorteühingud tegelevad ühes või mitmes noorsootöö valdkonnas tulenevalt oma liikmete otsustest. Noorteühingud võivad omada omaette kontorit, noorsootööasutust (näiteks noortekeskus, noortelaagrit jm) või noorteklubi, palgata töötajaid. Suurem osa noorsootööst noorteühingutes teostatakse siiski vabatahtlikkuse põhimõttel;
- Noortekeskuste tegevust korraldavad kohalikud omavalitsused või mittetulundusühingud. Noortekeskused võivad olla erinevad – alates avatud noorsootöö põhimõttel tegutsevatest keskustest suuremates asutustes või hoonetes

(nt kultuurimajad, üldhariduskoolid, korterelamud jt) kuni kohaliku omavalituse territooriumil noorsootööd korraldavate, ainult selleks otstarbeks eraldatud hoonetega keskusteni. Noortekeskustes korraldatakse noorsootööd mitmes noorsootöö valdkonnas (nt avatud noorsootöö, info, nõustamine, huvialaringid jt), või keskendutakse ühele kindlale valdkonnale (nt avatud noorsootöö, erinoorsootöö jt);

- Huvialakoolid tegutsevad noorsootöö formaalsemas osas pakkudes noortele õppekava alusel erineval tasemel huvialaharidust. Pakutava huvialahariduse liike on erinevaid: sport, muusika, kunst, tants, draama, loodus, käsitöö, tehnika jpt. Huvialakoolid võivad samuti korraldada avatud noorsootööd, infot, nõustamist;
- Üldhariduskoolides teostav noorsootöö põhineb tunnivälisel tegevusel ja on korraldatud koolis tegutseva huvialajuhi ja kooli õpilasomavalitsuse poolt. Noorsootöö sisuks koolis on huvialaharidus, erinoorsootöö, noorsoo-osalus, teavitamine jt;
- Programmid ja projektid võivad olla teostatud erinevates kohtades ja nende meetodid on samuti erinevad. Levinud on mitmesugused noorsoovahtused, üritused, kampaaniad ja aktsioonid projektidena, noorteühingu, noortelaagri, noortekeskuse, huvialakooli põhitegevusele suunatud programmid.

Kõige populaarseim institutsioon noorsootöö korraldamiseks on noortekeskused, kus kasutatakse noorsootöö korraldamiseks erinevaid meetodeid ning edukaks toimimiseks on seatud eesmärgid. Noortekeskused pakuvad noortele enamasti tasuta teenuseid, näiteks huviringide ja nõustamisteenuste olemasolu.

Noorsootööl on kokku kaheksa valdkonda (Noorsootöö strateegia 2006):

- Erinoorsootöö, mis on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu;
- Noortehuviharidus ja huvitegevus, mis on süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal;

- Noorte teavitamine ja noorteinfo, mille eesmärk on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava informatsiooni ja teavitamise teenuste tagamine noortele ja mis muudab ühiskonnaalase info noortele kättesaadavaks, võimaldades teha neil teatud otsuseid või toimida mingi teguviisi järgi;
- Noorte nõustamine, mille eesmärk on nõustamisteenuste tagamine noortele, võimaldamaks neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid;
- Noorte tervistav ja arendav puhkus on noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine tervistava puhkuse ja vaba aja veetmise projektide ning laagrite korralduse kaudu;
- Noorte töökasvatus on mitmekesiste meetmete kaudu noorte tööhõivevalmiduse tõstmine ning noorte olukorra parandamine tööturule sisenemisel;
- Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajatele rahvusvahelise koostöö kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine;
- Noorte osalus on noortele osaluseks otsustusprotsessides mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine.

Tartu Ülikooli Narva kolledž viis aastal 2011 läbi uuringu „Noorsootöö tulevik”, mille eesmärgiks oli teada saada noorsootööd õppivate noorte arvamust noorsootöö tuleviku kohta, mainides noorsootöö valdkondi. Enamik küsitlusele vastajaist olid 19-33 aastat vanad ning 80% küsitluses osalejatest olid noored (kuni 26 eluaastat). Uuringu põhjal sooviti teada saada noorsootöö arenguvajadusi, kus vastajad mainisid kõige rohkem noorte nõustamist, erinoorsootööd ja noorte teavitamist. Kõige vähem tuleks vastajate arvates tähelepanu pöörata noorsoo-uuringutele ja noorte töökasvatusele. Pakuti välja ka erinevaid tegevusi, mis võiksid noortel huvi tekitada noorsootöö vastu. Üheks tegevuseks pakuti erinoorsootöö rollile koolis, kus erinoorsootöö on kõige probleemsem. Küsitlejad mainisid ka mitmel korral vajadust populariseerida noorsootööd ühiskonnas (Žuravljova 2011: 22-24). Noorsootöö eesmärk ei ole kellelegi näpuga näidata või kedagi süüdistada, vaid kõikidele probleemidele tuleb tähelepanu pöörata ning pakkuda välja erinevaid lahendusi.

Noorsootööd rahastatakse peamiselt viiest allikast. Kõige olulisem rahastamise allikas on kohalike omavalitsuste eelarvest ning riigieelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi

eelarve osana. Noorsootöö tegevuse toetamiseks kirjutatakse erinevaid projekte vahendite saamiseks. Toetuste saamiseks saadakse rahastust veel fondidest ja erinevatest programmidest. Enamasti sponsorluse taotlemiseks on allikateks eraettevõtted. Üheks võimaluseks on vanemate ja noorte endi poolt rahastamine (Eesti Noorsootöö... 2013).

Olulise osa valdkonna eelarvest moodustavad eraldised hasartmängumaksust, mille toetuste osas teeb lõppotsuse Riigikogu juures tegutsev Hasartmängumaksu Nõukogu. (Noorsootöö strateegia 2006). Hasartmängumakuse Nõukogu on seadusega sätestatud toetuste andmise nõukogu.

Peale noorte ja noorsootöötajate isiklike panuste ning vaimse toetamise on noorsootöö jaoks väga oluline ka rahastamine. Läbi erinevate projektide, fondide ja KOV eelarve on võimalus leida vahendeid noorte elu mitmekesistamiseks ning läbi mille saab lähtuda noorsootöö põhimõtetest.

Noorsootöö põhimõtted on järgmised (Noorsootöö strateegia 2006):

- Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse;
- Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest;
- Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel;
- Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel;
- Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine;
- Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ja võrdse kohtlemise printsiibist;
- Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõtetest.

Noored kujundavad sageli oma arvamuse noorsootöö teenuste kvaliteedi taseme suhtes eelnevalt kogetu või kuuldu põhjal. Kui miski vastab nende ootustele, ollakse rahul ja tagasiside on positiivne, aga kui miski ei vasta nende ootustele, avaldab see negatiivset mõju. Noorsootööasutuste esmasteks klientideks on noored ja nagu öeldakse, on klient kuningas. Siinkohal on olulised noored ja nende vajaduste rahuldamine üks asutuse prioriteete.

Noorsootöö korralduse põhimõtted (Noorsootöö strateegia 2006):

- Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal;
- Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootööasutused;
- Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa) väärtuste loomisele suunatud;
- Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ja soodustab mitte-formaalset ning informaalset õppimist;
- Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on aus ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas;
- Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamispõhimõtete alusel;
- Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ja noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises;
- Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös;
- Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist;
- Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

Noorsootöö asutuse oluliseks kliendirühmaks on noorsootöötajad ning nende huvide ja vajadustega arvestamine noorte kõrval on kvaliteetse töö korraldamiseks oluline. Noored ise loovad endale sellise keskkonna, mis on neile meelepärane. Noorsootöötaja saab sellele vaid kaasa aidata (Noorsootöö käsiraamat 2007).

Euroopas kasvas rahvusvahelise noorsootöö poliitiline osa 1990. aastal väga kiiresti. Noorsootöö poliitika võtmesõnaks oli parem arusaam noorusest. Noored inimesed ei nautinud ühtset staatust ühiskonnas. Ei ole isegi kindel, et sõna „noored” on alati

eksisteerinud, mitte vähemalt sellisel kujul nagu praegu seda kirjeldatakse - grupp noori inimesi, kindlas staadiumis, lapse ja täiskasvanu ea vahel. Eelnevatel aegadel enamik noori inimesi pidi sisenema töömaailma, aga alati eksisteeris ka sellised noori, kellel olid privileegid, näiteks kõrgem sotsiaalne staatus. 19. sajandil loodi esimesed katoliiklikud noorte grupid, kuna keskklassi kodanikud muretsesid töötavaklassi noorte moraali, usu ja intellektuaalse pärandi üle. Katoliiklikud noorteorganisatsioonid said kokku igal pühapäeval ning seal hariti lapsi läbi mängude ja meelelahutuse, aga samuti ka läbi õppimise ja palvetamise. Noored hakkasid seeläbi tunnetama, et ka neil on ühiskonnas staatus (The history... 2009).

Esimene teadaolev Eesti noortekeskuse eelkäija avati 1992. aastal noorteklubi Halley eestvedamisel, kui Tartu lasketiiru ruumides avati noorte diskoteek Anne Centrum. Peagi muutus see koht noorte kooskäimise keskuseks, sest lisaks õhtuti toimuvatele pidudele hoiti seda kohta lahti ka päeval. 1993. aastal renditi pisike keldriruum Noorte Tehnikamajas, milles on praegu Anne noortekeskus, avati ka Eesti esimene noorte infokeskus. Nii Anne Centrumit kui ka noorte infokeskust peeti üleval vahenditest, mida teeniti õhtuste pidudega. Esimene teadaolev ametlik noortekeskus loodi Eestis 10.veebruari 1998. aastal Narvas, mille põhimäärus kinnitati samal aastal 2.detsembril. Noortekeskuse eesmärk oli arendada ja koordineerida noorsootööd Narva linnas. Huvihariduse reform sai alguse aastal 2000, kus mitmed uuendustega kaasaminevad huvikoolid muudeti noortekeskusteks ja noorsootöö hakkas toimima avatuse põhimõttel (Noortekeskuste ajalugu 2013).

Avatud noortekeskus on noorsootöösutus, mis lähtub avatud noorsootöö põhimõttest. Avatud noortekeskus toetab noorte omaalgatust, koostöös noortega loob võimalusi huvitavateks ja arendavateks tegevuseks. Avatud noortekeskus, mis on avatud igale noorele, seadmata tingimusi tema võimetele, teadmistele ja rahalistele võimalustele ning kaasab noori aktiivselt tegevuse algatamisse ja arendamisse ning võimaldab omavahelist suhtlemist ja mitteformaalset õppimist (Noorele 2013).

Avatud noortekeskuse peamised eesmärgid on (Eesti...2001):

- Pakkuda noorsootöö erinevaid teenuseid (info ja nõuande saamine, huvitegevuse võimaldamine);
- Toetada noorte arengut ning ühiskonnastumist;
- Arendada piirkondlikku noorsootööd;
- Luua piirkonna noortele vaba aja veetmise võimalused erinevate noorteprojektide ja noorteprogrammide teostamise kaudu

Avatud noortekeskus hõlmab endas kolme tähtsat sõna, millest igaühel on kindel roll, mis näitab avatud noortekeskuse põhilisi väärtusi (Avatud noortekeskuse peamised eesmärgid 2013):

AVATUD – see tähendab:

- On lahti ajal, mis on noortele sobiv ja vajalik noorsootöök;
- On lahti igale noorele, kes järgib keskuse reegleid;
- On avatud erinevatele noorte ideedele, mis pole seadusandlusega vastuolus;
- On avatud noorteühingutele ja noorsootöötajatele oma ideede teostamiseks.

NOORTE – see tähendab:

- Noorte tegevus keskuses tuleneb nende endi soovidest ning vajadustest;
- Noored ise arutavad läbi, kehtestavad ja kontrollivad keskuse reegleid ning nendest kinnipidamist;
- Noored osalevad vahetult noortekeskust puudutavate otsuste arutelul;
- Noortel on kollektiivne vastutus keskuse hea käekäigu eest;
- Noortel on võimalus keskusest saada asjatundjate nõuandeid oma probleemidele.

KESKUS – see tähendab:

- Koht, kuhu koondub teatava regiooni, piirkonna noorte vabatahtlik ühistegevus;
- Koht, millel on lisaks võimalusi pakkuvale funktsioonile ka korraldav funktsioon;
- Kohaliku omavalitsuse partner noorsootöö valdkonnas.

Avatud noortekeskuste loomine on aktiveerunud viimaste aastate jooksul. Avatud noortekeskuste missiooniks on noorte ja laste vaba aja sisustamine, huvitegevuse korraldamine, omaalgatuse korraldamine ja toetamine ning samuti seltskondliku läbikäimise edendamine ja integreerimine. Tänapäevaks on noortekeskused arenenud mitteformaalse õppe keskusteks. Enam ei saa noorsootöötaja olla pelgalt „valvur“ või „uksehoidja“. Üha olulisemaks muutub kvaliteet ja sisuline töö. Aastaid on räägitud noorsootöö mainest ja selle hindamisest. Kujunenud on oma noorteaktiiv, kes aitab kaasa ürituste korraldamisel ning on heaks ideede generaatoriks tegevuste planeerimisel. Leidub noortekeskusi, kus tegeletakse ühe kindla ja kitsa valdkonnaga ning on noortekeskusi, mis pakuvad laialdast noorsootöö teenust pea kõigis valdkondades. Noortekeskusi külastavad noored erinevatel eesmärkidel. Noortekeskused võiksid aktiivsemalt astuda samme noorte kaasamiseks tegevustesse ning võiksid pöörata rohkem tähelepanu projektirahva osakaalu suurendamisele. Selle saavutamiseks oleks oluline püüda sihikindlalt noore ja noorsootöötaja vahelist kontakti pikendada, et saada täiendav võimalus panustada noore inimese arendamisse (Erik 2011: 26).

Noorsootöötaja kutsestandardis (Noorele 2013) on öeldud, et noorsootöötaja töö eesmärk on luua noortele tingimused arendavaks tegevuseks vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt. Noorsootöötaja loob oma tööga mitteformaalse õppimise keskkonna, mis toetab noorte isiklikku arengut, sotsialiseerumist ja kujunemist ühiskonna hästi toimetulevateks liikmeteks. Noorsootöötaja lähtub oma töös noorsootöö põhimõtetest ning rakendab erinevaid tegevusi ja meetodeid sõltuvalt noorsootöö valdkonna eripärast, eesmärgist, sihtgrupist, valdkondadest, noorsootöö teostamise kohast ja situatsioonist. Noorsootöötaja on teadlik noorte elu tegelikkusest ja kohalikest oludest, oskab hinnata noore olukordi ja vajadusi, valida ja rakendada sobivaid meetodeid ning analüüsida teostatud töö mõjusust. Noorsootöötaja tegutseb avatult ning kohtleb noori võrdselt, suhtudes noore arvamustesse ja maailmapilti lugupidamise ja sallivusega. Noorsootöötaja lähtub töös noorega võrdväärse partnerluse põhimõttest ja on huvitatud noore arvamustest, ideedest, maailmavaatest.

1.3 Noorsootöö korraldus Pärnumaal

Noorsootöö korraldust reguleerib noorsootöö seadus, kus on selgelt kirjas Haridus- ja Teadusministeeriumi,- maavanema ning valla- või linnavolikogu ülesanded noorsootöö kujundamisel.

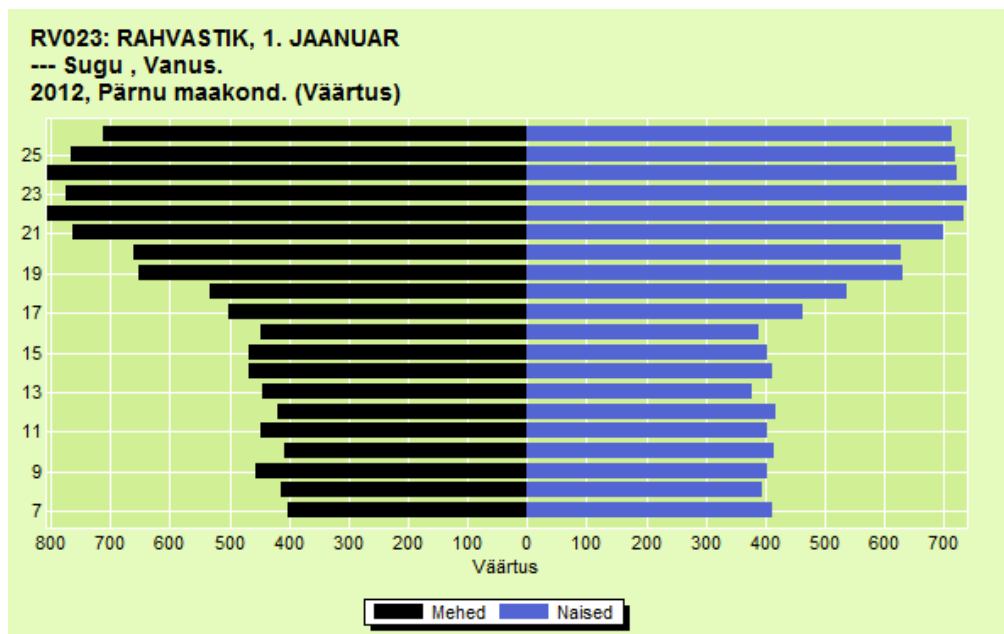
Haridus- ja teadusministeerium töötab välja noorsootöö riiklikud programmid; toetab noorteühingute tegevust ja eraldab neile aastatoetusi; teostab riiklikku järelvalvet noorsootöö valdkonnas õigusaktides sätestatud pädevuse piires ja kontrollib riigieelarvest eraldatud vahendite sihtpärast kasutamist; täidab teisi õigusaktides sätestatud ülesandeid (Noorsootöö seadus 2010).

Maavanema ülesannete hulka kuulub noorsootöö riiklike programmide elluviimine maakonnas, sõlmides vajaduse korral nende elluviimiseks lepinguid juriidiliste või füüsiliste isikutega; analüüsida noorsootööd ja noorsootöö korraldust maakonnas ning koostada sellekohaseid ülevaateid; teostada haridus- ja teadusministri ülesandel riiklikku järelvalvet noorsootöö valdkonnas õigusaktides sätestatud pädevuse piires ning kontrollida riigieelarvest eraldatud vahendite sihtpärast kasutamist; täita teisi õigusaktidest tulenevaid ülesandeid (Noorsootöö seadus 2010).

Kuna Eestis on noorsootöö korraldamine usaldatud kohaliku omavalitsuse kätte ning kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §6 seab omavalitsuse üheks ülesandeks korraldada noorsootööd. Noorsootöö seadus §3 täpsustab kohaliku omavalitsuse ülesannetena noorsootöö korraldamise: määrata noorsootöö prioriteedid oma haldusterritooriumil ning sätestab nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas; kinnitada noorteühingute, noorteprogrammide ja noorteprojektide valla- või linnaeelarvest toetamise põhimõtted, toetuse taotlemise ja maksmise tingimused ja korra, nähes vajaduse korral ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks, toetuse taotluste vormid ning toetuse kasutamise aruandluse korra; toetab eelarveliste vahendite olemasolul valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte; konsulteerida selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel; kinnitada valla või linna haldusterritooriumil projektlagri pidamise tingimused ja korra ning

projektlaagri pidamise loa väljastamise korra ning täita teisi noorsootöö korraldamise ülesandeid oma haldusterritooriumil (Noorsootöö seadus 2010).

Noorsootöö olukord Eesti omavalitsustes on väga erinev. On selge, et väiksemate valdade rahalised võimalused noorsootöö toetamiseks on väiksemad, samuti kimbutab neid valusamini noorsootöötajate puudus. Noorsootöö väärtustamine ja noorte osaluse toetamine ei paista aga sõltuvat niivõrd omavalitsuse suurusest, vaid ennekõike omavalitsusjuhtide ja ametnike suhtumisest. Eesti omavalitsused peavad noorsootööd oluliseks valdkonnaks. Paljudes suurtes omavalitsustes on noorsootöö struktuur välja ehitatud, aga väikestes omavalitsustes on vajaliku kvalifikatsiooniga inimeste puudus (Eesti Noorteühenduste Liit 2008).

Joonis 1. Pärnu maakonna noored vanuses 7-26 eluaastat (Allikas: Statistikaamet 2013).

Eelneva joonise põhjal võib öelda, et Pärnumaal on täisealisi noori rohkem kui alaealisi noori. Kokku on Pärnu maakonnas noori vanuses 7-26 eluaastat 21 914 ning neist alaealised on 10 408. Alaealise mõjutusvahendite seaduse § 2 alusel on alaealine 7–18 aasta vanune isik (Alaealise mõjutusvahendite seadus 1998). Pärnumaal on kokku 88

137 elanikku (Statistikaamet 2013). Seega moodustavad noored Pärnumaa elanikest 24,9%.

Pärnumaa arengustrateegiat toetab Pärnu maakonna noorsootöö arengukava, mille tulemuseks on maakonna tegevussuunad ja plaanid aastateks 2007 – 2010 ning noorsootöö arengu visioon aastani 2013. Arengukava eesmärgiks on noorsootööle paremate eelduste loomine ning noorsootöö areng maakonnas. Arengukava erinevates osades on kirjeldatud hetkeolukorda, noorsootöö valdkonna arenguvajadusi ja peamisi probleeme. Noorsootöö valdkonna visioon aastaks 2013 on koordineeritud ja toimiv koostöövõrgustik maakonna ja kohaliku omavalitsuse tasandil ning eesmärgiks on noorsootööga seotud otsusteni jõuda KOVi ja noorte koostöös ning noorsootöölase info süstematiseerimine ja kergesti kättesaadavaks tegemine kõigile (Pärnu maakonna... 2007).

Eesti ANK kodulehe andmetel tegutseb Eestis 248 institutsiooni, kes pakuvad noortekeskuse teenust, neist Pärnumaal tegutseb 14. Pärnus töötab Pärnu Õppenõustamiskeskuse Noorte Infopunkt, mis korraldab igaaastast haridusmessi, erinevaid infoüritusi ning annab välja noortele suunatud infotrükiseid. Pärnumaa noorte infoportaal alustas tegevust 2006 aastal ning käesoleva aasta 2013 seisuga on noortekeskuse teenust pakuvad asutused ning ANK liikmed Pärnu maakonnas Sindis, Häädemeestel, Paikusel, Saugas, Urgel, Tahkurannas, Pärnu-Jaagupis, Lavasaares, Väandras, Kilingi-Nõmmes, Ares, Tõstamaal ning Pärnu linnas kaks. Esimene Eesti ANK liikmeks astuja Pärnu maakonnas oli Sindi avatud noortekeskus, kes liitus 2004. aastal. Järgmisteks liitujateks olid aastal 2008 Sauga avatud noortekeskus koos Urge vabaajakeskusega ning Tahkuranna avatud noortekeskus. Paikuse avatud noortekeskus liitus 2011. aastal ning kõige värske liituja, 2012 aastal on Kilingi-Nõmme vabaajakeskus (Eesti ANK liikmed November 2012).

Noortekeskuste vajaduse olulisut aitab mõista Pärnu linna noorte vaba aja sisustamise võimaluste uuringu kokkuvõttest, millest selgus, et rahulolu huvihariduse ja noortesportiga Pärnus on kõrge või väga kõrge nii noorte kui lapsevanemate hulgas ning olemasolevaid võimalusi kasutatakse aktiivselt. Kooli roll vaba aja info jagamisel

ei ole samas eriti suur, sest paraku ei tunta koolis väga palju huvi noorte vaba aja sisustamise soovide ja ootuste kohta ning siin ei ole viimaste aastatega muutusi kahjuks toimunud. Vaba aeg tähendab noorte jaoks enamasti siiski niisama olemise ja suhtlemise aega, mitte organiseeritud aega huvihariduse või treeningute näol. Seega on selliste vaba aja kohtade nagu noortekeskuse loomine, kus noored saavad lihtsalt koos olla ja suhelda ning miks mitte võimalusel projekte algatada, üritusi korraldada, igati soovitatav (Eesti Noorsootöö Instituut 2009: 71).

Kaasatus noorsootöösse annab väärtusliku õppimiskogemuse, mis võimaldab lihtsustada noorte üleminekut haridussüsteemist tööturule. Eesti noore jaoks on olemas võimalused osaleda noorsootöös lisaks huvikoolidele ka avatud noortekeskustes, noorteühingutes, noortelaagrites. Eelmainitu aitab kujundada noorest aktiivset ning leidlikku ühiskonna liiget, kes oma teadmiste, oskuste ja pädevustega on ühiskonna ning tööturu jaoks väärtuslik ressurss. Noorsootöös pakutav mitteformaalne õpe on toeks noorte arendamisel formaalõppe kõrval (Eesti Noorsoo Instituut 2010: 59-75).

Kokkuvõttes võib eelneva põhjal öelda, et Pärnu maakonnas moodustavad noored veerandi kogu elanikkonnast. Vaba aja veetmiseks on Pärnus ja Pärnumaal palju huvitavaid võimalusi. Noorsootöö korraldamine on usaldatud kohaliku omavalitsuste kätte. Pärnu maakonnas tegutseb hetkel 14 Avatud noortekeskust, kus pakutakse erinevaid võimalusi vaba aja veetmiseks. Noortekeskuste ja noorte osaluse toetamine on paljuski sõltuv ametnikest. Pärnu maakonna arengustrateegiat toetab noorsootöö arengukava, mis on väga oluline maakonna noorsootöös paremate eelduste loomiseks. Noortekeskuste tegevuse alane info on üha rohkem noortele kättesaadavam läbi erinevate infokanalite.

1.4. Põhikooli korraldus

Kui esitada küsimus: „Mis on kool?“, vastavad nii õpetajad kui õpilased, et kool on maja, õppeasutus, hariduse andmise koht. Sellest tulenebki arusaamine, et õpetajad ja õpilased on kooli organisatsiooni sees, sest nad lähevad kooli (majja), õpivad-õpetavad ning lahkuvad tööpäeva lõpul. On üldiselt respektieritud seisukoht, et kooli põhieesmärkideks on õpilase õpetamine ehk harimine ja kasvatamine ehk sotsialiseerimine. Võib-olla vaid kasvatamise ja sotsialiseerimise sünonüümidega kasutamine tekitab mõningaid kahtlusi. Kooli mõistetakse ühiskonnast väljaspool olevana ja ühiskond on see, kes elimineerib koole. Tegelikult pole kool ühiskonnast ega riigist väljaspool, kool on osa ühiskonna struktuurist. Samas elimineerib kool ise õpilasi ja mõistab neid kui koolist väljaspool olijaid, kellega peaks tegelema ühiskond (Kadajane 2001: 11-60).

Ruus jt (2007: 120 – 230) on leidnud, et koolides on õpetajaid, kes arvavad, et nende koolis on nii õppimine kui ka kasvatus esmasel prioriteedil. Kooli õpetajaskonna eneseusk on võime abistada probleemidega lapsi ning tagada head arenguvõimalused tulenevalt kooli sisemisest tugevusest, vaatamata välise toetuse ja vahendite kasinusele. Õpetaja ning õpetajaskonna hoiak tuleviku suhtes ja teadmised võimalikest ning eelistatud arengusuundadest ilmnevad paratamatult ka töös õpilastega, kujundades nende hoiakuid ja valmisolekuid sihikindlaks tegevuseks ja muutuvast maailmas toimimiseks. Tänapäeva hariduskeskkond on võrreldes varasemaga muutuvam ja nõudlikum, mistõttu peavad koolid toime tulema mitmesuguste rollide ja funktsioonidega. See eeldab koolidelt pidevat arenemist vastavalt uuenduste vajalikkusele muutuvast keskkonnast. Sellepärast on oluline kaasata reorganiseerimisprotsessi võimalikult rohkem osapooli ehk kooli efektiivse arengu eelduseks on tihe koostöö teiste organisatsioonidega, juhtkonnaga, lapsevanematega ning õpilastega.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kolmandas jaos on välja toodud, et pedagoogid jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase vajaduste kohaselt. Õpilase võimete ja annete arendamiseks tuleb koolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valida sobivad õppemeetodid ning

korraldada vajaduse korral diferentseeritud õpet. Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010).

Pedagoogid on segaduses, sest väärtusi ja huve on saanud palju ning neid kõiki tuleb aktsepteerida. Tagada tuleks üldkasvatuslik aspekt, sõltumata ainest ja isiklikest hoiakutest. Tagada väärtuskasvatus nii oskuste kujundamise, töökorralduse kui ka koolikorraldusliku tausta abil. Seadusandsul ja haridusjärelvalve peaksid hariduslike erivajaduste osas arenema ühtse haridusterminiloo suunas, sätestama pigem protsessi ja raamid kui detailid (Kõrgesaar 2000: 82-85).

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest lähtudes on põhikoolil esiteks nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgeks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvid ja võimete kohast õpiteed. Teiseks on põhikooli ülesanne luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010).

Peale hariva ja kasvatava ülesandena kuulub gümnaasiumi ülesannete hulka noore ettevalmistamine toimima loova, mitmekülge, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatusel põhinev pühendatus, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimete kohase tegevusvaldkonna, millega siduda oma edasine haridustee. Gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010).

Pärnu maakonnas on 2012/1013 õppeaastal kokku 47 üldhariduskooli, neist 13 üldhariduskooli asuvad Pärnu linnas ning 34 üldhariduskooli asuvad Pärnu maapiirkonnas. Võrreldes eelmise õppeaastaga oli üldhariduskoole kokku 49, kuid sel õppeaastal ei helise koolikell enam kahes Pärnu maapiirkonna koolis - Vihtra lasteaed-algoolis ja Tihemetsa põhikoolis. Pärnu maakonnas on 9 lasteaed-algkooli, 1 algkool, 24 põhikooli ning 13 keskkooli.

Koolidel on tegevuse aluseks oma põhimäärus ja arengukava. Põhikool on munitsipaalkool ja valla asutus. Kool lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi haridusseadusest, põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, vallavolikogu ja vallavalitsuse õigusaktidest, muudest õigusaktidest ning oma põhimäärusest (Uulu Põhikool 2013).

Tänapäeva haridusasutused on võrreldes varasemaga palju muutunud. Inimeseks ja kodanikuks olemise üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldhariduskool on koht, kus õpilased ja pedagoogid peavad päevast päeva koos olema ja koostööd tegema. Kõikidel üldhariduskoolidel on tegevuse aluseks põhimäärus ning arengukava, mis koostatakse kolmeks kuni kuueks aastaks.

1.5. Koostöö võimalused koolis ja noortekeskuses

Klefbeck ja Ogden (2001: 74) on defineerinud, et võrgustik ei ole tavatermin, nagu perekond, kool, töö või sõbrad. Sotsiaälvõrgustiku mõiste hõlmab nii isikuid kui nende vahelisi kontakte. Klassikaline definitsioon ütleb, et sotsiaälvõrgustik on grupile tüüpiline kontaktide mudel, mille omadused aitavad seletada gruppi kuuluvate indiviidide käitumist. Sotsiaälvõrgustikus toimub enamasti kohandumine ühiskonnaga. Sotsialiseerimisprotsessi võtavad inimesed kaasa need väärtused, normid ja reeglid, mis kehtivad gruppides, kuhu nad kuulvad.

Põhja - Irimaal viidi läbi uuring, kus uuriti noorsootööd koolides, mille eesmärk oli uurida koostööd. Uuriti, kas noorsootöö eesmärk on noori õpetada või suunata ning kas õpilane teeb vahet pedagoogil ja noorsootöötajal. Õpilastel paluti täita ankeet, kus põhiküsimused moodustasid vaba aja veetmise eelistused ning küsimustega taheti välja

selgitada, kui palju teavad õpilased noorsootööst ning noorsootöötaja tegevusest. Uuringu tulemused olid positiivsed ning selgus, et noored teevad vahet pedagoogi ja noorsootöötaja tegevusel, kuid noorsootöötaja saaks oma tööd teha paremini, tõsta end esile ning suunata noori tegutsema väljaspool kooli. Uuringust selgus, et ei ole universaalset süsteemi, kuidas leida noorsootöötaja eripära, kuna inimesed ja asutused on erinevad. Leidub koole, kes pühendavad palju noorte õpinguväliste tegevustele, kuid on ka koole, kes pühendavad ainult haridusele (Northern Ireland Statistics & Research agency 2008: 11-15)

Võrgustikutöö eeldab koostööd ja noore kui kliendi olukorra mitmekülgset mõistmist, tugevdades ja arendades lapse ja abiandvate institutsioonide vahelisi sidemeid, koostööd ja vastastikust mõistmist. Võrgustikutöö on kui võimalus noore õiguste tagamiseks, mis on õpilasi ümbritsevate võrgustikega ja nende aktiveerimisega abivajaja aitamiseks. Süsteemses võrgustikutöös osalejad peavad lisaks kliendile pöörama tähelepanu ka oma võimete ja vajaduste tundmaõppimisele. Seega võib võrgustikutöö kohta Eesti koolides öelda, et eeldused võrgustikutöö meetodi kasutamiseks on olemas. Samas on veel palju teha, kuna selgelt tõuseb vajadus erialaspetsialistide ning selge ja ühtse arusaama järele võrgustikutööst (Edovald 2003: 7-22).

Koostöö puhul on oluline, et poolte vahel on mõistev suhtumine ning perfektne üksteise mõistmine. Mõlematel valdkondadel on laiem roll ja eesmärk ning mida põhjalikumalt teemasse süveneda, seda vähem leidub nendes valdkondades erinevusi. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ütleb, et kooli ülesanne on aidata kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. Seda lugedes pole see eesmärk noorsootöö jaoks üldse mitte võõras, ainult keskkond ja osad tööpõhimõtted nende tingimuste loomiseks on erinevad. Kooli peale mõeldes on esmalt silme ees tarkuse jagamine, siis noorsootööga käib jätkuvalt kaasas vaba aja sisustamise silt. Lisaks ühistele eesmärkidele seisab tänapäeva kool kui ka noorsootöö silmitsi ühiskonna murdekohtadega – pedagoogide ja noorsootöötajate partnerlus (Kannelmäe-Geerts 2011).

Siinkohal ei ole üldhariduskooli ülesanne ainult hariduse andmine, vaid põhikooli- ja gümnaasiumi riikliku õppekava (RÕK) § 4 järgselt määratletud läbivad teemad puudutavad õpilase isiksuse ja sotsiaalse arengu seisukohalt olulisi eluvaldkondi, mida ükski õppeaine eraldi ei käsitle. Läbivate teemade õpetamise eesmärk on aidata õpilastel kujundada nii isiklikus elus kui ühiskonnas toimimiseks olulisi pädevusi. Õppekava läbivate teemade kaudu väljendatakse üldharidusliku õpetuse seda osa, mille eesmärgiks on täiendada traditsioonilist aineõpetust koolis ning aidata kaasa elanikkonna kompetentsuse kujundamisele (Põhikooli- ja gümnaasiumi... 2002).

Kooli juhtumise seisukohalt tuleb läbivaid teemasid vaadelda kui kooli töökorraldust mitmekesistavat, samas aineõppest erinevat organisatsioonilisest infovahetusmudelit, õpetajate täiendkoolitusi ja koostööpartnerite kaasamist nõudvat innovatsiooni (Haridus- ja Teadusministeerium 2010: 4).

Jedonskih jt (2005: 12) on väitnud, et meie ühiskond, mis vananeb erakordse kiirusega, vajaks hoopis teistsugust tulevikuvisioni haridussüsteemi arengu kohta; avatust muutustele ja arusaama, et täiskasvanute koolitamisel on niisama suur, kui mitte suurem ülesanne homsete raskuste ületamisel. Siin on oluline näha vabahariduse sidet avatud noorsootööga, sest mõlemal on ühised haridus-kultuurilised arusaamad, kus mõtestatakse õppimist kui isiksuslikku kasvamist, kus liigutakse isiksusliku küpsuse poole.

Noorte haridus kujuneb kombinatsioonides, mida loovad kodu, kool, noorsootöötajad ja kõik võimalikud organisatsioonid, huviringid ja sõpruskonnad, milles noored osalevad. Iga osapool on tervikpildis justkui üks pusletükk. Tükid on, aga teadagi, igaüks isemoodi kujude ja nõksudega. Koostöö on see, mis on nende omavahelise kokkusobivuse jaoks määrav. Õppe kavandamisel on oluliste aspektide seas teadmise ja oskuste kasutamine reaalses olukordades. Kui rakendada noorsootöö tarkusi ja meetodeid koolis ning püüda nendega aidata lahendada sealseid probleeme või aidata koolil püsida kaasas uue õppekava suundadega, võibsee saada oluliseks hoovaks, et noorsootöö ühiskonnas rohkem väärtustaks. Luues sildu noorteorganisatsioonide ja

noorsootöötajate tegevuste ja projektidega, saavad koolid võimaldada õpilastele erinevaid tegevusi, haarata rohkem oma õpilaste tähelepanu ning toetada nende erisuguste huvide ja võimete arengut. Koostöö käimapanevaks ja käimahoidvaks jõuks peaks kujunema konkreetne kogemus, et koos on kergem ja parem, mitte keerulisem (Noorkõiv, Kivinukk 2011: 12-13).

Peale selle, et üldhariduskooli ja noorsootöö eesmärgid ei erine teineteisest, siis partneritena on ühised ka ühiskonnas kasvavad noored. Võrgustikutöös toetavad mõlemad osapooled üksteist, olles eeskujuks noortele. Noorsootööl on võime suurendada noorte õppimispotensiaali. Kui seda põhimõtet kasutada üldhariduskoolides, siis üheks võimaluseks on kindlasti noorte kaasamine koolielu puudutavate küsimuste üle otsustamisel, on võimalus, et paraneb noorte õpimotivatsioon. Võrgustikutöö aluseks on üldhariduskooli ja noorsootöö ühine huvi noorte vastu ning soov luua neile toetavad arengutingimused.

2. UURIMUS AVATUD NOORTEKESKUSTE JA ÜLDHARIDUSKOLDE KOOSTÖÖ PÄRNU MAAKONNA NÄITEL

Peatükis antakse ülevaade uurimiseesmärkidest, püstitatud uurimisküsimustest ning meetodikast koos valimi ning uurimistöö etappide kirjeldusega. Uurimistulemusi on analüüsitud järgmiste teemadena: Kooli ja noorte teadlikkus noortekeskuse olemusest, noortekeskuse populaarsus noorte seas ning Pärnu maakonna koolide ja noortekeskuste koostöö võimalused. Peatüki lõpus on toodud arutelu, ettepanekud ning kokkuvõte.

2.1. Uurimisprobleemi seade, uurimiseesmärk ja -küsimused

Pärnu maakonnas tegutseb hetkel 14 Avatud noortekeskust. Noortekeskused on loodud noorte jaoks, et neil oleks vaba aja sisustamiseks võimalusi, kus nad saaksid ennast arendada, korraldada üritusi ja projekte, millest nad ise on tõeliselt huvitatud. Noortekeskuste külastajateks on need samad noored, kes õpivad noortekeskuste kõrval asuvates üldhariduskoolides. Noortekeskuste efektiivse toimimise sooviks oleks suurem toetus üldhariduskoolide poolt ja parem koostöö.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on analüüsida noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostööd selleks, et välja selgitada koostöö aktiivsus ning võimalused, kuidas muuta üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostööd tugevamaks.

Uurimuse eesmärgist lähtudes on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- tutvuda koolide ja noortekeskuste koostööga;
- tutvuda teemakohase kirjandusega ning koostada töö teoreetiline raamistik;
- valida uurimismeetod, planeerida uurimus;

- koostada küsimustik noorsootöötajatele, noortele ja üldhariduskoolide pedagoogidele;
- viia läbi uurimus;
- analüüsida andmeid;
- anda ülevaade üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostöö kohta ning uurimusele baseerudes teha järeldused ja ettepanekud;
- vormistada uurimus

Uurimuse kaudu otsitakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- Milline on kooli ja noorte teadlikkus noortekeskuse olemusest?
- Kui populaarne on noortekeskus noorte seas?
- Millised on kooli ja noorsootöö koostöö võimalused?

2.2. Uurimuse läbiviimine ja valim

Uurimisobjektiks on Pärnu maakonna Avatud Noortekeskuste töö ja koostöövõrgustik üldhariduskoolidega. Uurimuse üldvalimi moodustavad 14 noortekeskuse noorsootöötajat, 47 üldhariduskooli pedagoogi ning 10 aktiivselt noortekeskust külastavat noort. Avatud noortekeskuste noorsootöötajatega ning noortega viidi läbi poolstruktureeritud vabade vastustega intervjuud. Pedagoogide küsitlemiseks kasutati suletud ning avatud küsimustega ankeeti. Tegelikult valimi moodustasid 44 respondent, nende seas 10 noortekeskuse noorsootöötajat, 30 üldhariduskooli pedagoogi ja 4 aktiivselt noortekeskust külastavat noort. Intervjuu ja küsimustik sisaldasid järgmisi küsimusteblokke:

1. Teadlikkus Avatud Noortekeskusest ning sellekohase informatsiooni kättesaadavus.
2. Avatud Noortekeskuste populaarsus ja edukas toimimine.
3. Üldhariduskoolide pedagoogide, noorte ja noorsootöötajate arvamused koostöö vajaduse kohta.

Algselt viidi läbi pilootuuring, kus uuriti taustinfot teema kohta. Seejärel saadeti laiali intervjuu palve Pärnu maakonna 13-le Avatud noortekeskuste noorsootöö eest

vastutavatele isikutele. Esialgu tuli nõusolek osaleda uuringus kaheksalt noortekeskuselt. Teisele palvele vastasid veel kaks noortekeskust, kellest üks noorsootöötaja kokku saamiseks aega ei leindnud ning soovis intervjuu küsimustele vastata e-posti teel. Kuna vastus oli tulemata veel kahelt noorsootöötajalt, siis saadeti laiali veel kolmas palve. Kolmandale palvele vastas ainult üks noorsootöötaja, et kokkusaamine ei ole võimalik, sest intervjuueeritav viibis haiguslehel. Kahes Pärnu maakonna noortekeskuses käib noorsootöötaja otsimine ning hetkel on noortekeskus suletud, seega ei olnud intervjuu läbiviimine võimalik. Noored, kes vastasid küsimustele olid valitud juhuslikult noortekeskuse külastajate seast. Vastanute seas oli kokku 10 noorsootöötajat ning neli noort järgmistest noortekeskustest: Pärnu-Jaagupi, Lavassaare, Paikuse, Tahkuranna, Tõstamaa, Pärnu (Raeküla), Pärnu Vabaajakeskus, Sauga, Are.

Individuaalintervjuude läbiviimise valimisse kuulus 10 Pärnu maakonna Avatud noortekeskuse noorsootöötajat. Pärnu maakonnas on hetkel kokku 14 Avatud noortekeskust. Ühendust võeti kolmeteistkümne noortekeskusega, kuna Urge Vabaajakeskus on Sauga ANK-i allasutus. Intervjuude usaldusväärsusest tingituna ei olnud intervjuud tegema minnes eeltingimust, et noortekeskuses võiksid olla külastajad.

Andmekogumise meetodina kasutati poolstruktureeritud intervjuud, mis viidi läbi küsitluskava alusel (vt lisa 1), mille küsimuste järjekorda küsitleja muutis vastavalt intervjuueeritava jutule. Samuti esitati vajadusel täpsustavaid küsimusi. Intervjuud viidi läbi konkreetsete noortekeskuste ruumides. Intervjuud kestsid keskmiselt 15-25 minutit ja need lindistati diktofonile.

Intervjuude analüüsil kasutati transkribeeritud tekstide kodeerimist ja kategoriseerimist. Intervjuudest pärit tsitaatidele on lisatud märge noorsootöötaja ja noore kuulumise kohta vastavasse huvigruppi. Noorsootöötaja tsitaatide taga on märge NT, noorte tsitaatide taga on märge N ning pedagoogide tsitaatide taga on märge P. Usaldusväärsuse tagamiseks on iga noorsootöötaja märke juures vastav number, mis näitab, mitmes intervjuueeritav respondent oli.

Pedagoogide arvamuse küsimiseks saadeti laiali avatud ning suletud küsimustega elektroonilises ankeet, mis saadeti Pärnu maakonna 47 üldhariduskoolist ühele juhuslikult valitud pedagoogile interneti kaudu. Ankeedile vastajaid oli 30. Enne ankeedile laiali jagamist selgitas küsitaja vastajatele uuringu eesmärgid. Ankeedile vastamine oli anonüümne ja vabatahtlik. Küsitlus oli avatud 10.märts 2013 – 27.aprill 2013. Esimesele palvele vastas 18 pedagoogi ning teisele palvele vastas 12 pedagoogi. Teine palve vastata küsimustikule saadeti 10.aprill 2013. Ankeedi koostamisel kasutati peale kvalitatiivse uurimismeetodi tunnuste kirjeldamisel kvantitatiivse uurimismeetodi elemente statistiliselt usaldusväärsete andmete järeltõlgimiseks. Andmekogumise meetodina kasutati eformulari elektroonilises keskkonnas ankeeti. Uurimustulemuste kokkuvõtte tegemisel kasutati Microsoft Excel programmi.

Uurimus viidi läbi kombineeritud meetodil, kus andmeid koguti nii kvalitatiivsel meetodil kui ka kvantitatiivsel meetodil. Kvantitatiivses uuringus keskendutakse tunnuste kirjeldamisele läbi mõõtmise ning tulemusi väljendatakse arvandmetes.

Kvalitatiivses uuringus vaatleb uurija sotsiaalseid ilminguid holistlikult. See selgitab, miks kvalitatiivsed uurimused on sageli pigem laia panoraamvaatega ning kus tegeletakse inimeste isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamise (Laherand 2008: 18-20).

2.3. Uurimisandmete analüüs

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uurimistulemustest. Ülevaade antakse Pärnu maakonna Avatud noortekeskuse informatsiooni kättesaadavusest, Avatud noortekeskuse populaarsusest ning üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostöö vajalikkusest. Uurimistulemustes on lähtutud Pärnu maakonna noorsootöötajate, noortekeskuse külastajate ning üldhariduskoolide pedagoogide arvamusest. Kvantitatiivsed andmed on esitatud tabelitel ja joonistel, mida on interpreeritud. Kvalitatiivsed andmed on esitatud tsitaatidena kursiivkirjas.

2.3.1. Teadlikkus avatud noortekeskustest ning informatsiooni kättesaadavus

Noortekeskuse ja noorsootöö ürituste info jagamise põhilised kanalid on kõikides noortekeskustes ühesugused. Noorsootöötajate arvates on kõige efektiivsem info jagamisel kasutada noorelt-noorele meetodit. Kõige populaarsem infokanal on noorsootöötajate ja noorte arvates ürituste kajastamiseks suhtlusvõrgustik Facebook. Teisteks infokanaliteks on infostendid ning kohalikud ajalehed. Üksikutel noortekeskustel on olemas oma koduleht.

Meil on facebooki lehekülg, siis meil on valla koduleht, kooli kodulehe kaudu ja siis meil on stendid, mis ka töötavad päris hästi. (NT2)

Facebooki kaudu jagame ja kuulutuste kaudu...eee ja siis suust – suhu. Need on meie kolm väljundit. Kusagile meediasse või raadiosse ei ole veel pannud. (NT5)

Internetis ja igalt poolt on ka reklaamid. Ise väga uurinud ei ole. (N2)

Noortekeskuste tegevustest osa võtavad noored ja noorte eelistused on väga erinevad. Noortele meeldib kõige rohkem osaleda erinevates huviringides ning võistlustel. Noorsootöötajad üritavad üritusi korraldades mõelda erinevatele vanuserühmadele ja noorte eelistustele. Soov on kõigile midagi pakkuda. Samuti on erinevad poiste ja tüdrukute eelistused.

See oleneb täiesti üritustest. Millisele sihtrühmale see on suunatud. Kõige populaarsemad ongi võib-olla suuremad üritused, millele me teeme suuremat sorti teavitustööd. Üheks on iga aastane lastekaitsepäev. Sellega kaasneb ikka pikem selline teavitustöö, on ikka artiklid lehes ja selline.. Suuremad plakatid, et on ka väljaspool, S siis on meil erinevad kontserdid, eemmm mis oli siin Eesti Vabariigi aastapäeva tähistav kontsert.. siis tuli siia ka üle mitme saja noore kohale. Muidugi on ka sellised üritused, mis eriti reklaami ei vaja, reedeti meil need x-boxi mänguõhtud. (NT7)

Mmmm.. sa mõtled igapäevaselt? Eee meil käib päevas umbes 30-35 noort. Enamus arvutid on populaarsed. Meil väga palju võimalusi ei ole, meil on piljard, arvutid, x-box. Me üritame ka teha kord nädalas mingeid loovusülesandeid, millega tegelikult võiks noori rohkem kaasatud olla. Oleme teinud ka erinevaid projektikoolitusi ja karjääripäevi. (NT3)

Hästi palju tegevusi kindlasti, siis et nagu noortel oleks lõbus ja omavahel hea aega veeta. Noorsootöötaja peab olema sõbralik, ta peab noortega hästi hakkama saama, tal peaks olema kasvõi mingit.. seda.. kogemust. (N2)

Noorsootöötajate intervjuude põhjal selgus, et noortekeskuste külastajate vanuserühm on peamiselt 7-16 eluaastat. Täisealisi noori on noortekeskuste külastajate hulgas vähem. Täisealsed noored käivad juba tööl või pühendutakse rohkem õppimisele. Pärnu linnas olevatel noortekeskustel on täisealiste noorte külastatavus suurem kui maakonna noortekeskustes. Väidetavaks põhjuseks on, et maal elavad täisealsed noored käivad Pärnu linnas koolis ning vaba aega on vähem.

Antud momendil, kui ma ei eksi, aga see on pigem algkooli omad, sellised 8-9-10 aastased peaksid olema ülekaalus. Noorteaktiivi ülekaal on hetkel sellised 14-15 aastased ja noh need on need kaks gruppi, kes siin. Täisealisi meil on, nemad on seotud muusikaga ja bändide proovide ja asjadega. Nad ei ole ülekaalus. Põhikooli viimane aste, need ei ole ainult meie enda kooli lapsed, ka linna koolide. (NT6)

Mmmm ma arvan, et 7-14 on kõige rohkem, vanemaid on juba vähem! Täisealisi ei ole enam üldse. Vahepeal ikka käis! (NT4)

Meil on põhiliselt seitse kuni viisteist, käivad ka vanemad, kes on lõpetanud põhikooli, aga see on väga harva, aga S koha noori käib ka, aga enamasti on põhikooli lapsed, sellepärast ka selline vanusegrupp.. (NT3)

Nohh, mis meil on praegu.. mmmm 7-15 ja nädala lõppudel on vanemaid ka.. jaaa nohh oleneb nendest. See vanem kontingent on ära kadunud, kas siis põhjuseks on see, et on

nii öelda keskkooli viimased klassid.. keskendutakse rohkem õppimisele ja on tulnud nii öelda muud kohustused juurde või siis tõesti see nädalavahetuse pool, siis on rahulikum ja tullakse siia piljardit mängima ja juttu ajama.. jaaaajajaaaa sellised peale 20 aastat on väga vähe, need on juba sellised, kes on tööle läinud või mujal koolides, et nemad käivad ka siin kuidas juhtub, aga tulnud on peale selline noorte seltskond, selline esimese ja teise klassi buum on viimasel ajal olnud! (NT8)

Õpetajate, noorte ja noorsootöötajate arvamus on ühtne – noorsootöö on vajalik. Seda seetõttu, et noortel oleks peale kooli tegevust ja võimalusi ennast arendada. Intervjuude põhjal selgus, et läbi noorsootöö õpivad noored eeskätt meeskonnatööd ning noortekeskuse populaarsus ja noorsootöö vajalikkus kasvab tänapäeval märgatavalt. Noorte arvates on väga oluline, et noortega tegeletakse väljaspool kodu ja kooli.

Jah, et noortel oleks rohkem tegevust peale kooli ja üldse nagu vabal ajal ja et lapsed tuleksid kodudest välja ja võtaksid üritustest osa ja oleksid hästi aktiivsed. (N2)

Minu arvates on sellepärast vajalik, et tänapäeva noored on juba harjunud sellega, et neile tehakse kõik ette-taha ära. Enam ei leita omapead vajalikku infot ülesse, sest võimalik, et seda infot on ka liiga palju nende jaoks ja nad ei vaevugi enam vaatama, siis nagu hea, et on noortekeskus, kus siis natukene suunatakse. Meil on ikkagi see vaba aja veetmise kohana! (NT4)

Noorsootöötajad suhtuvad kõikidesse noortekeskuste noortesse võrdselt ning noori ei rühmitata vaesteks ja rikasteks või pahadeks ja headeks. Noortekeskustes on kõigil noortel võrdsed võimalused osa võtta pakutavatest üritustest.

Nohh eks ikka selleks, et noored onju need inimesed, kes homme on meil täiskasvanud inimesed ja nende kujunemises on ikka tähtis roll millist vaba aega ja milliseid võimalusi kohalikus kogukonnas pakutakse, et jah ega see on niimoodi, et me teeme siin bändi ja ega me ei tee selle mõttega, et nüüd teha sellest üks kõva bänd, vaid ka sellepärast et noored muusikani viia, et nad läheksid sealt laiali ja teeksid oma bändi,

et suunata neid inimesi ikka õige tegevuseni, ikka selle juurde mis neid edaspidi huvitab, eks sellest on abi ka hariduse ja ameti valikul. (NT5)

Noorsootööl on üks selline põhimõte, et kõik on võrdsed, et ei ole tarkasid, ei ole valgeid, ei ole ma ei tea poisse või tüdrukuid. Kõik on võrdsed, sellepärast on, et see printsiip mulle väga meeldib, et kui keskusesse tuleb laps või noor, siis ta tuleb meile valge lehena. Ta ei tule meile sildistatuna, pigem on ta vastupidi, siia tulevad ka need, kes õpetajaskonna silmis on end niimoodi alaväärtustanud, et nad ei ole mittekeegi nende jaoks ja just see võrduse printsiip ja koht kus midagi teha! (NT6)

2.3.2 Avatud Noortekeskuste populaarsus ja edukas toimimine

Noortekeskuste põhiline probleem on ruumide puudus. Selleks, et peale olemasolevate võimaluste veel midagi pakkuda, jääb asi ruumide puuduse taha. Erinevates omavalitsustes hinnatakse noortekeskuse tegevust ja rahastust erinevalt. Huvitegevuse suurendamine on põhilised prioriteedid, aga üldiselt on noortekeskuste olukord vaba aja veetmise võimaluste koha pealt hea. Olemas on erinevaid mängu- ja võimalusi vaba aja veetmiseks – lauamängud, arvutid, piljard, õhuhoki.

Meil on juba siin hästi palju vahvaid võimalusi ja pigem meil jääb pigem ruumide taha, selline enamus tegevus. Meil ei ole nii palju ruume, aga eks me tegeleme igasuguste erinevate asjadega. Kunstiga me tegeleme ja nüüd läbi projektide üritame ka majast väljapoole minna kunstiga tegelema. Jaaa sport on meil väga suuresti esindatud siin.. võbi-olla ongi see, et spordi tegevused, mis meil on nüüd ka tegevuskavas sees.. noored saavad kasutada spordisaali ja teevad seal mida ise tahavad.. Pallimängud ja neil on juba omad grupid, pigem ongi see, et rohkem võistlusi korraldada.. Me olemegi vaadanud, et võistlused lähevad noortele hästi peale, selline võistlusmoment ja auhinnad.. Jaaa nohh meil on juba kõik ilusti tegevuskavas kirjas, et majast väljapoole hakkame noortega üritustel käima. Kaasame ka noori korraldustegevusele. (NT7)

Ma arvan, et ruumid võiksid olla suuremad, et siis oleks võimalik teha asju juurde.. Praegu ma arvan, et on enam - vähem olemas asjad kuidas vaba aega veeta.. aga kui oleksid ruumid suuremad, siis huvitegevusi saaks juurde vaadata, mida veel ei ole vallas, et selliseid võimalusi võiks olla veel. (NT4)

Kindlasti mis mina arvan, peaks olema köögi pool, et äää kuna meil on ka sellises riskigrupis noored, kui ma näen, et tal on ikka kõht tühi ja kodus ei saa, et mul oleks midagi pakkuda. Kindlasti ka suuremad ruumid ja huviringid ka kõrval, kuigi meil on ka sellessuhtes hästi korraldatud ikkagist, et siin kõrval on see huvikool ja all on spordikompleks, ikkagi nad saavad ühest kohast teenused kätte, aga mis veel võiks olla, eeee... kui meil oleks ikkagist suuremad ruumid. Muusika - tahaks arendada seda, et saaks niisama jam'ida, võiks olla ka õhuhoki või rohkem mängu. (NT3)

Pedagoogide küsitlusest selgus, et noortekeskused peaksid pakkuma midagi sellist, mida kool ja kodu ei paku. Kõiki vahendeid tuleks ära kasutada efektiivselt ning noortekeskused peaksid pakkuma organiseeritud tegevusi, mitte olema lihtsalt kogunemise kohaks. Kõige populaarsem vastus oli pedagoogide poolt noortekeskuse huvitegevuse suurendamine noortekeskustes. Mitmed pedagoogid töid välja nõustamisteenuse vajaduse noortekeskustesse.

Arvuti kasutamine ja mitte ainult mängimiseks, vaid keegi võiks õpetada noortele kuidas muid programme kasutatakse; koolitusi, kuhu kutsutakse ka lapsevanemaid. (P7)

Erinevates harivates projektides osalemine, koostöö oskuse arendamine, kogukonna tunde tekitamine jms. (P18)

Võib-olla on noortekeskuste klientuur need noored, keda kodus keegi väga ei oota. Seega oleks neil kindlasti vaja inimest, kes neid kuulaks, keda saaks usaldada ning kes annaks vahel ka nõu ehk nõustamist. (P10)

Kui noortekeskus asub kooli kõrval, siis ühest küljest on see hea, sest noortel on lihtsam noortekeskust leida ja üritustest osa võtta. Teisest küljest on tekkinud konflikte kooli

personaliga. Noorsootöötajate intervjuude tulemusest selgus, et kõige parem asukoht noortekeskusele oleks siiski linna/valla keskpunkt, mille läheduses võiks olla bussiliiklus, et noored, kes elavad külakeskusest kaugemal, saaksid sama võrdselt noortekeskuste tegevustest osa võtta.

Jaa, ühest küljest väga rahul, sest asub nagu kooli juures ja noortel on peale kooli väga lihtne siia tulla,. siin on bussiliiklus kohe lähedal, aga samas see, et see asub kooli territooriumil on toonud ka konflikte, sest et siin aasta aega tagasi noored, et lõhkusid siin kooli juures, siis nagu süüdistati meid, et need on need W noortekeskuse noored, kes tulevad sealt noortekeskusest ja kes hakkavad lõhuma. Lõpuks tuli ikka välja, et see ei olnud nii, aga kui midagi nagu juhtub, siis aetakse meie kaela. (NT3)

Meie kontekstis on see väga hea koht, sest ta asub sellises suuremas keskuse hoones, asub küll keldri korrusel, aga ütleme nii, et noortekeskuse tegevusteks on avatud kõik meie maja ruumid. Meil ei ole erandeid, et vat see on nüüd kultuuriline ruum ja need on noorte jaoks ja tänu sellele et kool asub lähedal, vähem kui 100 meetrit, siis see on väga suurepärase asukoht.. staadionid ja kõik sellised asjad. Tegelikult see kõik on meie jaoks ja noorte jaoks väga hea asukoht. (NT6)

Nii ja naaa, tegelikult üks ole natukene kõrvalisem koht ja võib-olla see ei ole kõigil väga lihtne ja mugav tulla, võrreldes sellega, et vanasti oli lihtne isegi S kohta minna, kui me noored olime, aga praegu on noored nii mugavaks läinud, et kõik peab olema käe ja jala juures. On hea, et noored peavad natukene vaeva nägema, et siia tulla. Tegelikult oleme me ennast siia nii hästi sisse sõõnud ja üks kes tahab see tuleb ja ei leia et siia on raske tulla. Siin on rahulik, see ei ole mingi probleemne kant siin. Pigem olen rahul! (NT7)

Noortekeskused ja noorsootöötajad motiveerivad noori erinevalt. Motiveerimist kasutades peetakse oluliseks arvestada vanusegruppe ning sugu. Noorte jaoks on väga oluline premeerimine, väike meene. Noorte arvates on kõige suuremaks motivaatoriks hea õhkkond ja toredad inimesed.

Hea on koos olla.. hehh.. hea õhkkond on, toredad inimesed. (N1)

Huvitav peab olema, et neid motiveerida. Lõbus peab olema ja huvitav. See ei tohiks olla nagu.. koolist oled nagunii väsinud ja siis ei saa neid siin väga sundida meeletult millegist osa võtma, sest nad on koolist suhteliselt väsinud, kes siia tulevad. Ikka midagi sellist, mis ei ole kooliga seotud, et ta saaks ennast välja elada ja teha täiesti teistmoodi asju mida koolis. (NT2)

Mmm ma arvan, et neid motiveerib see, et nad saavad oma eakaaslastega aega veeta ja teha midagi. Neid motiveerivad alati auhinnad. Alati kui midagi on, siis nad küsivad, kas auhinda ka saab selle eest. (near) Neid peab alati motiveerima, anda neile koht, tegevused ja võimalused. Küll nad nendest kinni haaravad! (NT3)

Üks noorsootöötaja tõi välja, kui oluline on noortekeskuse töötaja noorte jaoks. Noored peavad tundma end noortekeskuses hästi ning keegi peab olema neile eeskujuks. Noortekeskuste töötaja peab erinema pedagoogist ja olema noorele pigem ustav sõber, kes loob hea ja usaldusväärse õhkkonna.

Mis võiks, esmalt võiks kes, see kes noortekeskuses töötab. Ta peab neid noori julgustama ja usaldama ja loomulikult kui on näha, et asjad hakkavad kiiva jooksuma, siis vahetevahel lastagi kiiva joosta, et noortel jääks ettekujutus, et näed, ma alustasin midagi ja ma ei vii seda lõpuni, aga näed asi sai tehtud. Nad peavad õppima ka ebaõnnestuma, sest kui nad ainult õnnestuvad, siis nad peavad hakkama aru saama, et midagi peab tegema ka, et hakkama saada. Minu kogemus näitab, et väike premeerimine või autasu, see autasu ei pea olema mitte šokolaad, komm või rahakaart, vaid pigem võiks olla sedalaadi, et võtta kätte ja teha koos noortega mingisugune väljasõiduplaan ja minna nendega välja. Kas siis ratastega, või on ta jalgsi või renditud bussiga, mis iganes, et nad seda, siis mitte nii, et minna lihtsalt metsa, vaid siduda seda nii, et nad ise panevad selle kava kokku. (NT6)

Noortekeskuse edukaks toimimiseks on eelkõige oluline noorte olemasolu ning noorte motivatsioon. Edukale toimimisele on vaja tugevat võrgustikku ning koostööd erinevate

asutustega. Noored on meie tulevik ja noorte tegevusi peaks toetama iga kogukond. Noortekeskustes peaksid olema vastava kvalifikatsiooniga töötajad, kes osaksid koostööd erinevate asutustega toimima panna.

Eduka noorsootöö jaoks on vaja kindlasti koostööd kellegagi. Üksi on väga raske. Kindlasti peab kooliga koostöö olema, kui on mingid huvikoolid ja asjad, siis peab olema koostöö! (NT2)

Toimiks edukalt kui tõesti toimiks koostöö ja kohalik omavalitsus on huvitatud sellest, et toetada, sest meie oleme ka noh vald ostab meilt teenust. Me ei ole valla all, me oleme MTÜ, nad ikkagi toetavad meid, aga mitte piisavalt. (NT3)

Noortekeskuse töötajad peavad olema noortele mõnikord õpetaja eest. Põhiline õppeaine, milles noored abi küsivad, on matemaatika. Vajadusel toetatakse ja aidatakse õpiraskustes noori. Eksamite eelsel ajal kasutavad noored õppimiseks noortekeskuste ruume.

Jaa, õpime koos. Vahest nad küsivad, just matemaatikat! (NT3)

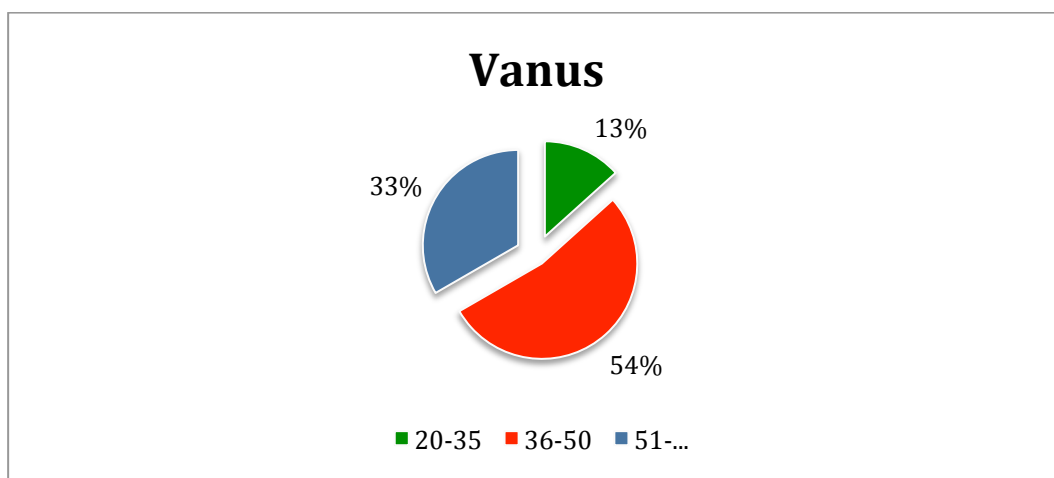
Mõnikord me oleme seda teinud jah! Meil siin on üks näide, kes millegipärast hakkas popitama. Meil oli siis tingimus seatud talle see, et kui ta tahab noortekeskusesse tulla, siis ta tuleb siia ja me kontrollime ta õppimise ära. Kui ei ole õpitud, siis ta õpib meie silme all ära ja kui on õpitud, siis ta saab kasutada noortekeskuse võimalusi. Tegime seda päris pikka aega ja siis paranes see olukord.. aga mul on tunne, et peame seda varsti uuesti tegema. Ütleme nii, et selline pool aastat oli sellist tublit tööd, mis kandis vilja, aga see on puhas selline kooli sotsiaaltöötaja ja noortekeskuse vaheline koostöö.

Ikka õpime kui vaja. Tullakse ja küsitakse, et kuule, ma ei oska üldse seda matemaatikat. Meie siis tuletame meelde omal seda kuuenda klassi matemaatikat (naer). (NT8)

Siiamaani me ei ole. Hästi palju on see läbi käinud, et kas me peaksime siin tegema seda et aitame õppida. Meil hästi põnev periood on see eksamieelne periood, et siis on olnud niimoodi, et kes lõpetavad gümnaasiumi ja on tulnud siia õppima. Nüüd ongi meil see asi uuesti teemaks, et meil tulevad siia vabatahtlikud EVSi kaudu ja siis oleme nagu mõelnud sellele, kas peaks pakkuma mingit õpiabi, et ma arvan, et praegu selle peale füüsiliselt panustada ei jõuaks. (NT7)

2.3.3 Üldhariduskoolide pedagoogide, noorte ja noorsootöötajate arvamused koostöö vajaduse kohta.

Küsitlusele vastanute pedagoogide vanused olid erinevad (vt joonis 1). Suurem osa vastanutest olid vanuses 36-50 eluaastat. Nooremaid pedagooge, vanuses 20-35 eluaastat, oli vastanute seas kõige vähem.

Joonis 1. Pedagoogide vanuste jaotus (autori koostatud)

Noorsootööl on roll noorte arengus. Noortekeskustes on noortega tegelevad inimesed mitte pedagoogid, vaid pigem kui sõbrad. Võrreldes üldhariduskoolidega, õpitakse noortekeskustes elulist poolt rohkem, näiteks koolivaheaegadel töö otsimine. Noortekeskuste töötajate arvates õpivad noored läbi aktiivsete tegevuste rohkem. Üldhariduskoolide pedagoogidest 29 arvas, et noorsootööl on roll noorte arengus.

Hehhheee, eks see olegi niimoodi, et noor arenebki väga palju läbi aktiivse tegevuse, mida meie siin pakume, sellest on kohe näha. Ka siin on kohe näha, kui alguses on lihtsalt kõrvaltvaataja rollis, siis mingil hetkel ta tajub, et ta tahab anda rohkem ja annabki rohkem. Lõpuks on temast saanud siin väga hea tegija. Kindlasti noore õppimine ei piirdu ainult üldhariduskoolis. (NT7)

Ikka on. Koolil on see roll ka, et nad võtavad hästi palju loenguid ja asju sisse.. Noortekeskusest saavad elulist poolt rohkem, et ma arvan, et ikka on noortekeskusel suur roll. Kasvõi see, et nad peavad siin enda järgi koristama. Ei ole nii, et koguaeg käib tädi lapiga järgi ja nad ei tea kus prügikast on! (NT4)

Kaks noorsootöötajat arvasid, et noorsootöö peaks arendama rohkem noorte sotsiaalseid oskusi, mida on noorel vaja ellu astumiseks. Vajadusel saab sotsiaalsete oskuste arendamiseks korraldada noorsootöötaja kooli ruumides vajalikke üritusi nendele, kes noortekeskusi ei külasta, sest elavad kaugemal ja noortekeskuste külastamiseks aega ei ole.

Väga oluline, sest kool on ikkagist õppeasutus. Nad peavad täitma oma programme ja üritusi, aga samas noortekeskuse puhul on võimalik pakkuda ka sellist, näiteks talve lõpus oli meil karjääri päev koolis. Mina, kui noorsootöötaja, korraldasin seda. Sellised asju näiteks teha! (NT2)

Üldhariduskool annab haridusalased baasteadmised. Noorsootöö aga peaks arendama noortes iseseisvust, vastutustunnet, suhtlemis ja organiseerimise oskusi. (NT9)

Noortekeskuse töötajatest arvasid kõik, et koostöö üldhariduskooli ja noortekeskuse vahel peaks olema. Pedagoogid vastasid samuti, et koostöö noortekeskusega on vajalik. Ainult üks pedagoog vastas koostöö vajalikkusele ei. Pedagoogide arvates võiks koostöö noortekeskusega välja näha projektide ning ühiste ürituste tasandil. Toodi välja erinevaid üritusi, mida üldhariduskool ja noortekeskus saaksid koos korraldada – teabepäevad, väljasõidud, matkad. Pedagoogide vastusest selgus, et koostöö noortekeskusega on väga teretulnud. Kui võrrelda siinkohal noortekeskuse töötajate

vastustega, siis nemad sooviksid kooli pool rohkem tähelepanu ja huvi tegevuse vastu. Siinkohal ei piisa sõnadest, vaid piisab tegudest.

Kool ei tunne huvi. Tunneb hoopis noortekeskus kooli noorte vastu huvi. Meil vähemalt küll. Koolil on omad tegevused. Ma olen teiste noortekeskuste käest kuulnud, et võib-olla võetakse seda kui konkurentsi. Meil on ka ju, kusjuures, ma olen ka enda juures kuulnud, et meil hakkas show tantsuring. Sai uuesti hoo sisse, siis tegime koolis reklaami, siis üks õpetaja, ma ei mäleta täpselt kes, ütles, et meil on ju oma tantsurühm ka ju. Nohh see on selline kummaline, meie ring toimub ilma tasudeta, siis tegelikult ei ole ju vahel, kus laps saab veel käia. Oluline, et ta käib eks, aga mina tajun kooli poolt pigem konkurentsi, kui soovivat koostööd. (NT6)

Õpetajad ei käi üldse noortekas, aga ilmselt ei saa siin. Ma ei osakgi öelda. Meil on teistmoodi siin, ega kooli üritustest õpetajad ei viitsi osagi võtta nii, et mis ma hakkan neid siia veel suruma, kui nad ei taha kooli üritusteski osa võtta. (NT1)

Eelkõige on neil ühine sihtgrupp ja eesmärk - noored, kes on igakülselt haritud ning kelle vaba aeg on otstarbekalt sisustatud. (P15)

Kool on sisend ja noortekeskus väljund ning vastupidi. Koolis õpitut saaks edukalt esitada noortekeskuses. Nt on meie kooli 6. klassi õpilased pidanud noortekeskuses enda klassiõhtut. Noortekeskuse bändiliikmed esinevad kooli üritustel jne, jne. (P27)

Jaaa ikka on võimalusi! Sügisel läheme jälle tegema koolidesse sellist tutvustavat ringi, et mitte ainult üldhariduskoolidesse, vaid ka see aasta läheme isegi kõrgkoolidesse, sest meil oleks neile ka siin ühtteist pakkuda, juba praktika kohtade näol. (NT7)

Noorte vastusest selgus, et pedagoogid jagunevad kaheks - nooremad ja vanemad. Vanemad pedagoogid laidavad enamasti noortekeskuse tegevust ning nooremad pedagoogid julgustavad noori noortekeskuse tegevustest osa võtma.

Kindlasti, kool saab teavitada ka koolis nende noorte käitumisi ja nende osavõtu ja asjadega.. Meil praegu on ka ikka koostöö kooli ja noortekeskuse vahel. Osad õpetajad, paljud need, noo need kes seal vanemad õpetajad neid nagu väga ei huvita. Hästi palju on nooremaid õpetajaid, kes küsivad mis seal toimub ja kuidas teil läheb. Meil on klassijuhataja. Ükskord ütles, et täna on.. nohh rääkis seal tundides, et täna on noortekeskuse sünnipäev.. et minge kõik sinna sünnipäevale, et võtke rohkelt osa. (N2)

Vanemad õpetajad on ise ka juba vanad. (N1)

Vanematel õpetajatel on omad eelarvamused noortekeskuse kohta. Nad arvavad, et seal käivad ainult halvad lapsed, kes teevad pahandusi ja et head lapsed seal ei käi. Noored õpetajad oskavad ise ka vaba aega veeta normaalselt, aga teised ei oska. Istuvad kindlasti ainult kodus. (N4)

Kui eelmise küsimuse vastusest tuli välja, et on pedagooge, kes arvavad ühtemoodi noortekeskuste töötajatega, et noored on neil ühised, siis on pedagooge, kellel on noortekeskuste tegevusest ja eesmärkidest jäänud vale mulje. Noortekeskused on väga avatud pedagoogidele, kui nad sooviksid noortekeskust külastada ja kooli üritusi noortekeskuses korraldada. Noortekeskuste töötajate intervjuerimisel selgus, et noortekeskus ootab üldhariduskoolide avatust ning huvi koos midagi ära teha. Pigem palutakse ürituste kajastamisel abi huvijuhilt, kes on koostööle rohkem avatud.

Muidugi võiks siinseid tegevusi koolis ka rakendada. Sellessuhtes võiks õpetajad ikka kursis olla, mis siin toimub. (NT1)

Võib-olla siis saaks, kui nemad tuleks ka minu juurde mingi ideega, praegu lähen mina nende juurde. Nad on selle väga soojalt vastu võtnud, aga et kui nemad pöörduksid ka minu poole, et näed tule ja vii koolis mingi üritus läbi. Mina korraldan ja kool teavitab noori. (NT2)

Võib-olla tõesti me peaks kutsuma nad külla ja näitama, mida me siin teeme, sest ma arvan, et neil ei ole ettekujutust, mida me siis tegelikult teeme. Võib-olla nende jaoks on

see koht, kus lastel on koht kuhu tulla jõlkuma ja niisama olla, aga kui me tõesti selgitaks neile oma rolli, siis võiks saada teha edukalt koostööd kasvõi mõne ürituse näol, siis see võib-olla toimiks, aga muud.. ma ei ütle, et ilmtingimata peaks tegema koostööd, aga meil on ju ühised noored, samas ikka võiks olla! Tundub, et nende meetodid on nagu idanenud juba. (NT3)

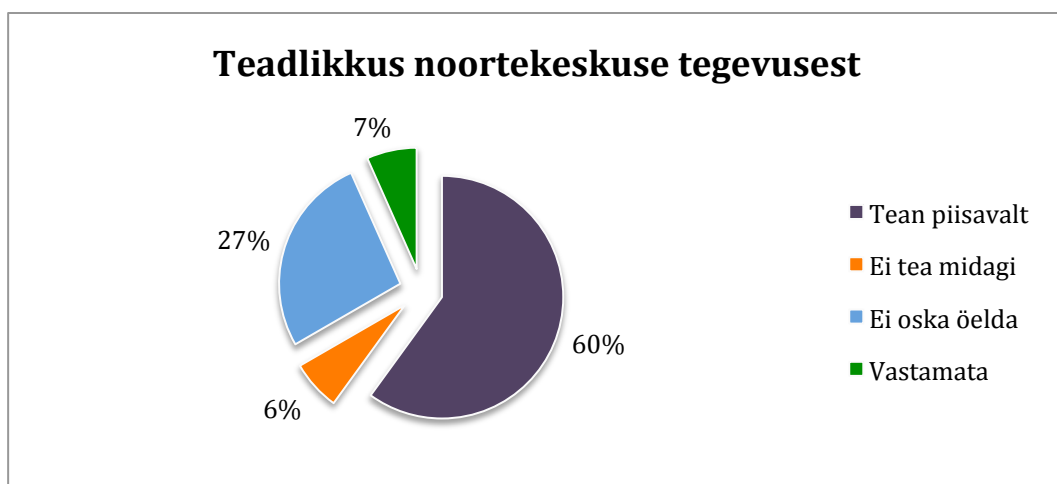
Pedagoogide seas oli neid, kes koostööst noortekeskusega ei näe vajalikuks. Ankeedile vastanute hulgast selgus, et noorsootöötajad ei saada kooli piisavalt infot või infovahetus võiks toimuda huvijuhi kaudu.

Kooli huvijuht ja noortekeskuse juht tegutsegu koos. (P24)

Noortekeskuse inimesed võiksid ka vahel kooli jõuda noortega kohtuma - mobiilne noorsotöö? (P9)

Huvijuht, et kool teaks noori erinevatesse tegevustesse suunata. (P1)

Noortekeskuste tegevusest teadis piisavalt 18 pedagoogi. Kõhklevalt vastas kaheksa pedagoogi ning kaks pedagoogi vastas, et ei tea noortekeskuse tegevusest midagi. Kaks pedagoogi jätsid selle vastuse vastamata. Kokkuvõttes võib öelda, et noortekeskus ei ole tundmatu mõiste pedagoogide jaoks (vt joonis 2).

Joonis 2. Pedagoogide teadlikkus noortekeskuse tegevusest (autori koostatud)

Siiamaani on see huvi olnud minimaalne, et mina küll ei tea, pigem on see jah negatiivne, et ma ei tea mida nad meist arvavad. Tundub, et nad ei näe meid kui.. Me oleme proovinud koostööd teha, mingil määral on olnud ka. Kui meil oli see Euroopa Noored kontsert siin hoovis korraldada, aga pigem on kõik alustatud projektid jäänud soiku, aga mulle ikkagist tundub, et õpetajatel on hommikust õhtuni oma see programm ja neid ei huvita absoluutselt, aga muidugi on ka erandeid, näiteks kooli sotsiaalpedagoogiga on meil hea koostöö siiamaani. Kui ma näen noort, kellel on raskusi käitumisega või ma näen midagi, siis ma saan alati sotsiaalpedagoogile helistada. (NT3)

Noortekeskuste töötajate arvates on koostöö parandamise huvi tundmise soov pigem noortekeskuse poolne, kui vastupidi. Selgus, et koostöö on mingil tasandil olemas, huvijuhiga suhtlemise näol. Noortekeskused pöörduvad info jagamiseks huvijuhi poole ning probleemete laste märkamisel sotsiaalpedagoogi poole.

Õpetajad ei tea, et siin selline asi üldse olemas on. Kui oleme siin ringkäiku teinud, siis öelda, et kas tõesti siin selline asi ka olemas on. Pigem tuntakse huvi sellepärast ja ka meie tunnene huvi, et kool on nii lähedal, et me oleme siin jälginud, et nad liiga kaua siia keskusesse ei jää vahetunnil. Vahetunnis tulevad ja mängivad oma paar piljardit või pinksi ära ja, et nad hiljaks ei jää, sellest võib meil pahandus tulla, et segab kooli tööd. Iseenesest mina ei ole mitte kordagi ühegi õpetaja käest kuulnud, et teil on noortekeskus ja teeme midagi koos. Ma olen kuulnud laste poolt mõtteid, et teeme klassiõhtuid või sellist, aga sinna see asi jääb, sest tegelikult on nende asjade taga õpetaja, kes lõpus ütleb oma sõna. Õpetajat see ei puuduta. Kui tema tööpäev lõpeb kell 14 ja läheb kohe koju on muidugi väga vahvaid õpetajaid, kes korraldavad väljasõite. Tõenäoliselt me ükskord jõuame ka nende õpetajateni. Me ei ole väga vana noortekeskus ka ehk me ükskord jõuame selle reaalse koostööni ka, aga et kool või õpetaja tajusid, et me oleme nende jaoks võimalus. Neil on omad plaanid, ma saan aru, aga kas nad üle töötanud? Ma ei tea. (NT6)

Mmmm, pigem nagu vastupidi. Noortekeskus tunneb rohkem huvi, kuidas ma saaks. Kuna koolis käib palju noori, kes meie noortekeskuses ei käi, siis ma läbi kooli saan

neid innustada ja rohkem innustada noortekeskuse tööst.. Mina lähtun pigem sellest. Koolil on sada muud asja. Ma näen seda, et me peame tegema rohkem koostööd, siis mina saan selle nimel koostööd teha! Koostöö on hea, sest huvijuht on väga huvitatud nendest võimalustest mida noortekeskus saab noortele pakkuda. (NT2)

Eeldused on motiveeritud, vastavate teadmiste ja isikuomadustega noorsootöötaja ja kohaliku omavalitsuse aktiivsus, huvi ja tahe panustada noortega tegelemisesse. (NT9)

Koostööd tuleb parandada ühiselt, mis kujuneb siis, kui selleks tekib mõlemapoolne siiras soov ja lähtutakse ühistest eesmärkidest. Kui mõlemad asutused on avatud võimalustele, siis suureneb sellevõrra koostöö pind. Pedagoogide töö juures on olulisemaid omadusi paindlikkus, seega võiksid pedagoogid õppida uusi kogemusi.

2.4 Arutelu ja järeldused

Tänapäeva ühiskonnas on noorte suunamisel oluline osa noortekeskustel. Eelkõige tahetakse noori tänavalt ära hoida - probleemide ja kuritegevuse vältimiseks. Noortekeskused tahavad pakkuda noortele väga palju erinevaid tegevusi, aga tihtipeale jääb puudu ressurssidest. Pärnu maakonnas on noortekeskusi, mille peamiseks probleemiks on ruumide puudus või sobiva kvalifikatsiooniga töötaja puudumine.

Noortekeskused jagavad infot ürituste kohta väga aktiivselt. Peamiseks infokanaliks on suhtlusvõrgustikud. Teiseks kõige levinumaks infokanaliks on kohalikud väljaanded, põhjenduseks asjaolu, et see jõuab enamikele perekondadele isiklikult kätte.

Noortekeskuse põhiline külastajate grupp on vanuses 7-16 eluaastat. Seda eelkõige seetõttu, et antud vanuses põhikooli õpilastel on õppekoormus väiksem ja seetõttu rohkem vaba aega kui gümnaasiumi-, ülikooli või tööl käivatel noortel, kes kuuluvad vanusegruppi 17-26 eluaastat.

Noortekeskuse asukoht mängib suurt rolli külastajaskonna jaoks. Ideaalne asukoht noortekeskusele on kogukonna keskpunkt – kõigile kergesti leitav. Noortekeskuse

asukoht kooli territooriumil võib kaasa tuua erinevaid probleeme kooli juhtkonnaga, seda eelkõige seetõttu, et probleemide korral kooli territooriumil kiputakse süüdistama noortekeskust. Seetõttu on jäänud kooli pedagoogidele mulje, et noortekeskusest on pigem kahju kui kasu. Vastastikune süüdistamine ei aita kaasa inimlikumate suhete loomisele. Keskenduda tuleks eelarvamuste vältimisele ning leida kuldne kesktee. Tekkima peaks olukord, kus pedagoogid tunnetavad, et noortekeskustest on neile abi, näiteks kooliürituste korraldamisel.

Noorte arengus on peale hariduse omandamise veel suur roll noortekeskuste tegevustel, kus noor õpib sotsialiseeruma. Noorsootöötajate arvates ei tohi noortekeskus muutuda kooliks, vaid noortekeskuses peaks pakkuma neid kogemusi ja tegevusi, mida koolis ei õpetata. Suurt rolli mängib noorsootöötaja, keda noor peab pigem sõbraks kui õpetajaks, mis omakorda aitab luua usaldust. Tihtipeale läheb noortel aega, et noorsootöötajat kutsuda mitte õpetajaks, vaid sõbraks. Koolis kipub eelkõige vanemate pedagoogide puhul tekkima hierarhia, kus õpilane peab tunda ennast alamana. See ei ole vale, kuid hierarhia peaks toimima mõistlikkuse piires. Noortekeskused peaksid toimima võrdsuse põhimõttest lähtuvalt, kus noor peab tundma end teistega võrdselt, sealjuures säilitada korda.

Koostöö üldhariduskooliga on väga oluline, sest tihtipeale ollakse ühel territooriumil ning asutakse ühel tänaval, sellisel juhul peaks teineteise välitamine olema võimatu, kuid siiski koostöö tihti ei toimi. Uurimusest selgus, et koostöö lähedaste organisatsioonide vahel on minimaalne. Töö autor eeldas, et üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostöö on tugevam, kuid kooli huvi noortekeskuste tegevuse vastu on väike. Pedagoogid võiksid olla kursis sellega, milliseid tegevusi noortekeskus pakub ning seejärel arutlema, kuidas noortekeskuse tegevusi koolitundides rakendada. Eelarvamuste vältimiseks on noortekeskused väga avatud pedagoogide külastustele ning valmis ühisteks üritusteks ja plaanideks. Hetkel on kujunenud seisukoht, kus pedagoogid väidavad, et koolis on olemas huvijuht, milleks meile noortekeskused.

Noortekeskused ja koolid peaksid muuhulgas tegema koostööd sotsiaalküsimustes. Kõige raskem kontingent noortekeskuste jaoks on noored, kes koduses ja kooli

kontekstis on halvas seisus. Neid noori tuleb kindlasti aidata ning noortekeskustel üksi on sellega raske toime tulla. Tihtipeale minnakse noortekeskustesse oma pahameelt välja elama. Paraku on neid, kes ei koge sõprust, võrdväärsust ja rõõmu isegi koduses elus ning neile on noortekeskus ainus võimalus.

Noortekeskused ja üldhariduskoolid võiksid teha ühiseid plaane, kuidas koostööd sujuvamaks muuta. Ühiskond ja noored on ühised mõlemal osapoolel. Noortekeskuste üritusi võiksid pedagoogid tutvustada õppetundide alguses. Klassiõhtuteks ja koosviibimisteks võiksid üldhariduskoolid kasutada noortekeskuste ruume ning vastupidi. Muidugi on kõigile arusaadav, et üldhariduskoolide pedagoogidel on oma plaanid ja kohustused ning tihtipeale ei jää aega teisteks tegevusteks, siiski väike huvi noorte vabaaja veetmise võimaluste kohta võiks siiski olemas olla. Kuna noortekeskused on uus nähtus Eestis ja on alles arenemisjärgus, siis peaksid noorsootöötajad nägema rohkem vaeva, et saavutada edukas koostöö ja lõhkuda eelarvamuste barjäär. Noorsootöötajad peaksid võtma eesmärgiks selgitada koolidele, et nende eesmärgiks ei ole nendega konkureerida, vaid pakkuda tugiteenust. Tähtis on jõuda arusaamale, et pedagoogid saaksid oma koormust vähendada, kaasates klassiürituste korraldamiseks noorsootöötajaid. Noorsootöötaja ei tohiks lasta välja kujuneda olukorda, kus noortekeskustest saavad pikapäevarühmad, sest sellisel juhul kaoks noortekeskuste mõte.

Uurimusest selgus, et noorsootööl on võime suurendada noorte teadmiste pagasit, siis iga üldhariduskool võiks noortekeskuste sisule ja heale korraldusele tähelepanu pöörata, sest noortekeskustel on koolidele palju pakkuda. Seosed sarnastes eesmärkides, loob paremad tingimused noorte arenguks ning mõistlik oleks üksteiselt õppida erinevaid kogemusi.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös uuriti Avatud noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostööd Pärnu maakonna näitel. Töö eesmärgiks oli analüüsida noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostööd selleks, et välja selgitada koostöö aktiivsus ning meetodid, kuidas muuta kooli ja noortekeskuse koostööd tugevamaks.

Teoreetilises osas anti ülevaade noorsootöö kujunemisest, olemusest ja korraldusest. Ülevaade anti ka noorsootöö korraldusest Eestis. Pikemalt peatuti Pärnu maakonna noortekeskuste ja üldhariduskoolide korraldusel ning võrgustikutöö võimalustel.

Uurimuse kaudu otsiti vastuseid järgnevatele küsimustele:

- Kui populaarne on noortekeskus noorte seas?
- Milline on üldhariduskoolide pedagoogide teadlikkus noortekeskuse olemusest?
- Millised on üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostöö võimalused?

Uurimus viidi läbi autori poolt kvalitatiivsel uuringu meetodil. Uurimisobjektiks oli Pärnu maakonna Avatud noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostöövõrgustik. Uurimuses osales 44 respondent, kelle hulka kuulusid 10 noortekeskuses töötavat isikut, neli noortekeskust külastavat noort ning 30 üldhariduskooli pedagoogi.

Uurimusest selgus, et noortekeskuste efektiivseks toimimiseks on väga vajalik üldhariduskoolide tugi. Seega üldhariduskoolide ja noortekeskuste koostöö peab toimima.

Tänapäeval kasvab noortekeskuste populaarsus noorte seas märgatavalt. Noortekeskused ei ole pelgalt kooskäimise või lauamängude mängimise koht. Noortekeskus pakub väga palju erinevaid võimalusi noorte inimeste kasvatamiseks ja heaolu tagamiseks. Noored on need, kes on ühiskonna kasvandikud. Noorte inimeste

aitamiseks ja heaolu tagamiseks mängib suurt rolli koostöö organisatsioonide vahel, kes osalevad noorte elus.

Uurimusele baseerudes võib öelda, et Pärnu maakonna Avatud noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostöövõrgustik on üldiselt nõrk, mis vajab kindlasti parandamist. Avatud noortekeskused ei hinda koostööd üldhariduskoolidega eriti heaks, kuna üldhariduskoolide pedagoogidel on noortekeskuse tegevusest tekkinud eelarvamused. Tuleb luua sobivad tingimused koostöö tugevdamiseks – korraldada ühiseid üritusi ning noortekeskuste tegevusi õppeprogrammides rakendada.

Suurema osa ajast veedab noor üldhariduskoolis, mille eesmärk on tagada noorele haridus. Üldhariduskooli kõrval on suur roll noortekeskusel, kus samuti noor saab tarkusi, aga läbi aktiivse tegevuse, meeskonnatöö ja toetava keskkonna abil.

Kõik kogukonnad peaksid panustama ja hoidma noortekeskuste tegevust. Noorsootöö edukaks toimimiseks on eelkõige vaja ruume, kus noored saaksid tegutseda. Kindlasti tuleks toetada noorte algatatud projekte. Noortele on üldhariduskoolides eeskujuks pedagoogid, noortekeskuses noortega tegelev inimene. Kui noored näevad eeskuju, siis see loob noorte edaspidistes ettevõtmistes olemasoleva ettekujutuse sellest, milline peaks olema ja mida eeldab koostöö. Igaüks, kes noortega koos aega veedab, on osa nende elukogemusest ja mõjutab seega väärtushinnangute ja –hoiakute kujunemist.

Lõpetuseks võib öelda, et kõik uurimises püstitatud eesmärgid said täidetud ja kõikidele uurimisküsimustele saadi vastused. Uurimistulemused võiksid saada rakendust Pärnu maakonna üldhariduskoolides ning noorsootöö asutustes.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Alaealise mõjutusvahendite seadus 1998. – RT 1998, nr 17, art 264.
2. Avatud noortekeskuse peamised eesmärgid. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. [http://www.ank.ee/?p=p_96&sName=avatud-noortekeskus] 22.02.2013.
3. **Bobkov, M.** 2005. Avatud noortekeskused – kohaliku noorsootöö teostajad. Noorsootöö Eestis 21. sajandi algusaastail. Tallinn: Haridus- ja Teadusministeerium, lk 7-9.
4. **Coussee, F.** A century of youth work policy. [http://youth-partnership-eu.coe.int/youthpartnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Research/youthwork_proef.pdf] 13.02.13
5. Võrgustikutöö võimalusi töös lastega. 2003. Toimetaja Edovald, T. Tallinn: Lastekaitse liit.
6. Eesti ANK liikmed November 2012. Avatud Noortekeskuste Ühendus. [http://www.ank.ee/?p=p_4&sName=eesti-ank-liikmed-november-2012] 02.03.2013.
7. **Eesti Noorsoo Instituut.** 2010. Noorsootöö. Noortemonitor. Tallinn, lk 59-75.
8. Eesti noorsootöö kontseptsioon. 2001. Tallinn: Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeerium
[<https://www.hm.ee/index.php?popup%3Ddownload%26id%3D4935+eesti+noorsootöö+kontseptsioon+2001>] 06.02.2013.
9. Eesti Vabariigi Haridusseadus 1992. – RT 1992, nr 12, art 192.
10. **Erik, H.** 2011. Avatud noortekeskused Eestis. – Mihus, nr. 7 (25), lk 26.
11. **Luisk, Ü., Ots, A.** 2010. Läbivad teemad üldhariduskooli õppe- ja kasvatustegevuses. Riikliku õppekava läbivate teemade rakendamise strateegiad koolis. Vastutav toim Luisk, Ü. Tartu: Tartu Ülikooli Haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus, lk 10-17.
12. **Jedomskihh, J., Rahnu, L., Randver, N., Valgmaa, R.** 2005. Noorsootöötaja kultuuridevahelises kommunikatsioonis. Tartu: Atlex.
13. **Kadajane, T.** 2001. Koolisotsiaaltöö käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

14. **Kannelmäe-Geerts, M.**, 2011. Kool ja noorsootöö muutuv maailmas. – Mihus, nr 8 (26), lk 2.
15. **Kivinukk, E., Noorkõiv, T.** 2011. Kool ja noorsootöö muutuv maailmas. – Mihus, nr 8 (26), lk 12-13.
16. **Klefbeck, J., Ogden, T.** 2001. Laps ja võrgustikutöö. Oslo: Universitetsforlaget AS of Sehesteds.
17. **Kõrgesaar, J.** 2000. Noored, käitumisprobleemid ja Eesti kool – Haridus ja sotsiaalne tegelikkus. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, lk 82-85.
18. **Laherand, M.** 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: OÜ Infotrükk.
19. Haridus- ja Teadusministeerium. [<http://www.hm.ee/index.php?045052>] 12.04.13
20. Noorsootöö käsiraamat 2007. Toimetajad Übius, Ü., Metsaäär, M. Tallinn: Tallinna Spordi- ja Noorsooamet, MTÜ Noorte AMG.
21. Noorsootöö kutseala kirjeldus. 2002. Eesti Haridus- ja Teadusministeerium. 22.20.2002.
22. Noorsootöö rahastamine kohalikes omavalitsustes. Uuringu aruanne 2008. Eesti Noorteühenduste Liit.
[<http://www.enl.ee/UserFiles/kasulikku/uuringud/KOVrahastusuuring.pdf>]
15.03.2013.
23. Noorsootöö seadus 2010. – RT I 2010, nr 44, art 262.
24. Noorsootöö strateegia 2006-2013. 2006. Tartu: Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeerium.
25. Noorte vaba aja sisustamine Pärnu linnas. Uuringu aruanne 2009. Eesti noorsoo instituut.
[http://www.parnu.ee/fileadmin/user_upload/areng/uurimused/Noorte_vabaaja_sisustamise_voimalused_2009.pdf] 15.03.2013.
26. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.
[http://www.ank.ee/ank_test/noortekeskused/noortekeskuste-ajalugu/] 02.03.2013.
27. Noorteseire aastaraamat 2011. Toimetaja SA Poliitikauuringute Keskus Praxis. Tallinn: Haridus- ja Teadusministeerium.
28. Pärnu maakonna noorsootöö arengukava 2003-2013. 2007. Pärnu Maavalitsus.
29. Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava 2002. - RT I 2002, nr 20, art 116.
30. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010. – RT I 2010, nr 41, art 240.

31. **Ruus, V., Veisson, M., Kallas, R., Kuurme, T., Leino, M., Lukk, K., Ots, L., Pallas., Sarv, E., Veisson, A.** 2007. Eesti kool 21. sajandi algul: kool kui arengukeskkond ja õpilaste toimetulek. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
32. Statistikaamet.
[<http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Database/Sotsiaalelu/05Haridus/14Uldharidus/14Uldharidus.asp>] 10.01.13
33. The history of youth work in Europe: relevance for today's youth work policy. 2009. Toimetaja Verschelden, G. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
34. Uulu põhikool. Põhimäärus. Tahkuranna vald.
[<http://www.uulu.edu.ee/index.php/dokumendid/217-uulu-pohikooli-pohimaeerus>] 27.02.2013.
35. Youth work in schools: an investigation of youth work, as a process of informal learning, in formal settings. Research report 2008. Northern Ireland Statistics & Research agency. [http://dera.ioe.ac.uk/7821/1/no_48-3.pdf] 20.03.2013.
36. **Žuravljova, M.** 2011. Noorsootöö tulevik Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste vaatenurgast. – Mihus, nr 7 (25), lk 22-24.

LISAD

Lisa 1. Noorsootöötajate ja noorte intervjuu küsimused

1. Kuidas te jagate noortekeskuse ürituste infot?
2. Millised on info jagamisel põhilised infokanalid?
3. Kuidas teha noortekeskuse ürituste info rohkem kättesaadavamaks ja milline teavitustöö oleks kõige tõhusam?
4. Kui palju osaletakse noortekeskuse tegevustes?
5. Milline üritus on kõige populaarsem?
6. Millises vanuses noori on kõige rohkem?
7. Miks on noorsootöö vajalik?
8. Milliseid võimalusi noortekeskused võiksid/ peaksid veel pakkuma?
9. Kas olete rahul noortekeskuse asukohaga?
10. Mis võiks noori motiveerida noortekeskuse tegevustes osalema?
11. Kui palju aitab noortekeskuse töötaja noori koolitöös?
12. Millised on noorsootöö eeldused eduka toimimise suhtes ning kuidas luua selleks erinevaid võimalusi?
13. Milline on üldhariduskooli ja noorsootöö roll noorte arengus?
14. Kui palju tunneb üldhariduskool huvi noortekeskuse tegevuse kohta?
15. Milles näete suurimaid võimalusi noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostöös?
16. Kuidas saaks üldhariduskooli ja noorsootöö koostööd efektiivsemaks teha?

Lisa 2. Ankeet üldhariduskooli pedagoogidele

1. Sugu:

Mees ☐

Naine ☐

2. Vanus:

20-35 ☐ 36-50 ☐ 51-...☐

3. Kui palju Te teate noortekeskuse tegevuse kohta?

Ei tea midagi ☐ Tean piisavalt ☐ Ei oska öelda ☐

4. Kas Teie koolis jagatakse informatsiooni noortekeskuste tegevuse kohta?

Jah ☐

Ei ☐

5. Kas noorsootöö tegevusel on roll noorte arengus?

Jah ☐

Ei ☐

Ei oska öelda ☐

6. Kas noorsootöö on vajalik?

Jah ☐

Ei ☐

Ei oska öelda ☐

7. Kas noortekeskused ja üldhariduskoolid peaksid tegema koostööd?

Jah ☐

Ei ☐

8. Milline võiks noortekeskuste ja üldhariduskoolide koostöö välja näha?

9. Milliseid võimalusi peaksid noortekeskused veel pakkuma?

SUMMARY

The aim of the following diploma thesis was to study the collaboration of youth centers and public schools to find out how effective this collaboration is and to target out which methods could be used to make it more efficient.

The theoretical part of thesis gives an overview about the arrangement and being of youth work in Estonia. Also it highlights a thorough overview about arrangement and collaboration possibilities of youth centers and public schools in Pärnu County.

In research part of thesis answers for the following questions were sought:

- How popular are youth centers among youngsters?
- How much do pedagogues know about youth centers overall?
- Which are the opportunities of the public schools and youth centers for collaboration?

The research was conducted using qualitative research method. The subject of research was Pärnu County's network of Open Youth Centers and public schools. 44 respondents including 10 persons working in youth centers, 4 youth center visiting youngsters and 30 pedagogues from public schools participated in research.

The research brought out that for youth centers to work effectively the support of public schools is crucial. The collaboration between public schools and youth centers must interact.

In recent years the popularity of youth centers among youngsters has grown rapidly. Youth centers are not only places to meet friends and play board games, they offer plenty of opportunities to grow youngsters and assure their welfare. Young people are the alumnus of the society.

Basing of the research it is safe to say, that the collaboration network between Open Youth Centers and basic schools is weak and certainly needs an improvement. Open Youth Centers generally don't consider collaboration with basic schools good, because the pedagogues of basic schools have got prejudice about youth centers. Arranging collective actions and using youth centers activities among educational programs in basic schools should be used to make collaboration between youth centers and basic schools stronger.

Youngsters spend most of their time in school that guarantees them a proper education. Youth center has a role to give wisdom to young person through activities, teamwork and supporting community.

All communities should keep and contribute the work of youth centers. For successful operation of youth centers it is vital to have proper rooms. Also it is important to support projects that are initiated by youngsters. In public schools pedagogues are the guiding lights for the youngsters, but in youth centers it is youth worker who gives them guidance how to deal situations that they meet in life.

Collaboration between those two institutions creates the perfection and good example in life for a youngster. Anyone who spends time with youngsters is a part of their life experience and influences how their value judgment and attitude will be shaped.

In conclusion all the objectives that were set in research were filled and all the questions were answered. The results of the research could be used in public schools and youth centers in Pärnu County.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Aila Killomets

(sünnikuupäev: 05.12.1989.a.)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

AVATUD NOORTEKESKUSTE JA ÜLDHARIDUSKOOLIDE KOOSTÖÖ PÄRNU
MAAKONNA NÄITEL,

mille juhendaja on Anu Aunapuu,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, **14.05.2013**